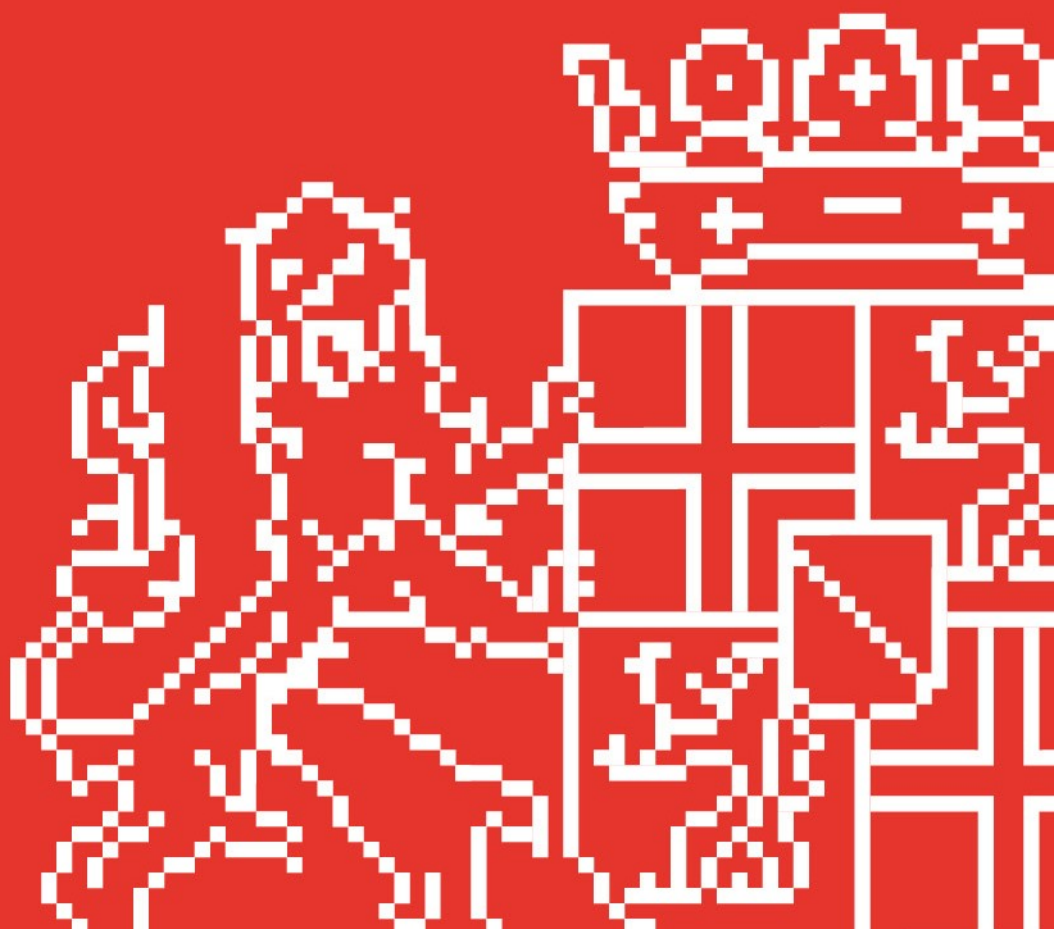

KADERNOTA 2022-2025

Publicatiedatum 28 mei 2021
Status Openbaar
Referentienummer 82265A51

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1. Beeld op hoofdlijnen	6
1.1 Inleiding.....	6
1.2 Voortgang ambities.....	6
1.3 Voorstellen 2022-2025.....	7
1.4 Bestuurlijke ontwikkelingen.....	8
1.5 Organisatorische ontwikkelingen.....	8
1.6 Financieel beeld 2022-2025 voor bijsturing.....	9
1.7 Leeswijzer	10
2. Voorstellen 2022-2025 per programma	11
Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling	11
Programma 2. Landelijk gebied	15
Programma 3. Bodem, water en milieu	23
Programma 4. Energietransitie	26
Programma 5. Bereikbaarheid I – Algemeen	27
Programma 6. Bereikbaarheid II – Openbaar vervoer	28
Programma 7. Cultuur en erfgoed	29
Programma 8. Economie	30
Programma 9. Bestuur.....	33
10. Overzicht Overhead	36
Algemene middelen	40
3. Financieel meerjarenperspectief 2022-2025	41
3.1 Financieel meerjarenperspectief 2022-2025 incl. voorstellen programma's	41
3.1.1 A. Beginstand Kadernota 2022-2025	42
3.1.2 B. Voorstellen per programma	44
3.1.3 C. Saldo vóór dekking 2022-2025	44
3.2 Dekkingsplan	44
3.2.1 Dekkingsvoorstellen	44
3.2.2 Dekkingsvarianten.....	45
3.2.3 Bestuurlijke voorkeursvariant	49
4. Actualisatie begroting 2022 en kaders	50
4.1 Opvolging toezegging programmabegroting	50
4.1.1 Meerjarenonderhoudsplannen als basis voor onderhoudsvoorzieningen.....	50
4.2 Vernieuwingen in begroting 2022	50
4.2.1 Paragraaf Arbeidscapaciteit	51
4.2.2 Stresstest	51
4.2.3 Subsidies.....	51

4.2.4 Inzicht in de IPO en BIJ12 bijdrage	51
4.2.5 Nieuwe indicatoren.....	51
4.3 Actualisatie van de kaders	52
4.3.1 Termijnkalender kaderstelling	52
4.3.2 Toe te passen indexatie cijfers	52

Voorwoord

Met de Kadernota 2022 – 2025 stelt Provinciale Staten de kaders vast voor de begroting 2022 met een vooruitblik op de financiële ontwikkelingen tot en met 2025. Op uw verzoek heeft GS dit keer wat verder in de toekomst gekeken.

Leidend voor GS is daarbij de recent door uw staten vastgestelde omgevingsvisie. In die visie staat hoe wij willen dat de provincie er in 2050 uitziet. Naar verwachting wonen er over dertig jaar een kwart meer mensen in de provincie Utrecht dan nu.

Een groei van die omvang, met behoud en versterking van de unieke Utrechtse kwaliteiten bereik je niet in jaarlijks kleine stapjes en voortbouwen op wat al is.

Laat staan als je in diezelfde periode ook nog een aantal forse transitie hebt vorm te geven. Onze omgevingsvisie vraagt dan ook om een schaa sprong in denken. Een schaa sprong in investeringen. In natuur en “Groen-groeit-mee”. In een kwaliteitsimpuls voor werklocaties en duurzame en betaalbare woningen. In de daarbij noodzakelijke schaa sprong en transitie van mobiliteit.

Deze investeringen, van vele miljarden euro's in de komende jaren, en de daardoor stijgende jaarlijkse kosten voor onderhoud en beheer, vragen naast rijksbijdragen ook om een schaa sprong van onze begroting. De provinciale begroting zal (los van inflatie) de komende tien jaar als we invulling willen geven aan onze omgevingsvisie moeten groeien van structureel € 400 miljoen naar € 500 miljoen per jaar. Ook een groei van 25%. En in de vijf jaren daarna misschien nog eens groeien met 10%.

GS heeft deze ambitieschets tot 2040 nog een keer samengevat in een apart document en denkt dat de onderliggende ambities en keuzen een goede basis is voor nader en open debat in uw staten in de maanden na de zomer. De uitkomsten van die gesprekken kunnen wij dan betrekken bij de Kadernota 2023-2026. Wij sturen u dit apart document begin juni toe.

Het inzicht dat in de tweede helft van dit decennium een schaa sprong van onze begroting zeer waarschijnlijk nodig is, zet natuurlijk ook een ander licht op de begroting voor de komende jaren.

Want ook in de komende vier jaren zijn al extra investeringen nodig. Voor de grote transitieopgaven rondom klimaat, energie, circulariteit, werklocaties en de arbeidsmarkt. Voor urgente eerste stappen in het oplossen van de stikstofproblematiek en de bouw van tienduizenden woningen. Voor blijvende investeringen in de gezonde leefomgeving en de biodiversiteit van onze natuur. Voor het op peil houden van het onderhoud van onze wegen en OV-middelen. Voor noodzakelijke aanpassingen van onze eigen organisatie. Omdat werken met en in de geest van de omgevingswet hierom vraagt. Of om redenen van versterking van de interne controle. In paragraaf 1.6 van deze Kadernota zult u zien dat het totaal van deze benodigde budgetten vraagt om extra incidentele middelen van afgerond € 75 miljoen. In hoofdstuk 2 lichten we deze gevraagde extra budgetten per voorstel toe. Voor het college staat dat al deze voorstellen passen binnen de ambities van de omgevingsvisie en het coalitieakkoord “Nieuwe energie voor Utrecht”.

Om voor nu financieel ‘scherp-aan-de-wind-te-zeilen’ vindt het college een goede zaak. Hangende de meer fundamentele keuze over de schaa sprong in de begroting is die ruimte er ook. Wij vinden het onnodig vrije reserves aan te houden die maatschappelijk niet renderen. Die reserves kunnen we beter investeren. Het weerstandsvermogen is ruim voldoende voor de geïdentificeerde risico's en GS stelt u dan ook voor het niet bestemde (en vrije) deel van de algemene reserve in te zetten voor dekking van noodzakelijke intensivering nu.

Wij denken ook dat nog één jaar verdere versterking van onze organisatie ons belangrijk verder kan brengen in de voorspellende kracht van onze begroting en plannen. Want de jaarrekening 2020 leert ons opnieuw dat wij meer begroten dan we kunnen realiseren. Hoewel ambitie toe te juichen valt, is het planningsoptimisme en de cultuur van ‘liever overvragen en overhouden’ in de ambtelijke organisatie gewoon niet goed. Maar dit vraagt ook om gewenning, actuele managementinformatie en vertrouwen dat het politiek bestuur altijd ontvankelijk blijft voor goed beargumenteerde verzoeken om extra middelen. Voor de verdere dekking legt GS u drie dekkingsvarianten voor die variëren in de mate van incidenteel versus structurele dekking. Het college opteert daarbij voor variant 2

omdat deze variant enerzijds zorgt voor het niet onnodig aanhouden van reserves en anderzijds zorgt voor een structureel sluitend beeld vanaf 2023.

Het brengt GS er toe u bijgaande kaders voor te stellen voor de begroting 2022.

Een begroting die opnieuw ambitieuze en noodzakelijke stappen laat zien naar een mooi, groen, duurzaam, sociaal en gezond leefbaar Utrecht met een sterke, competitieve economie.

Een begroting waar we incidentele uitgaven dekken met incidentele middelen. Een provincie waar we ons weerstandsvermogen op peil houden, maar niet groter dan noodzakelijk.

Een begroting die meerjarig structureel sluit met een kleine plus in 2023 en een geprognosticeerd saldo van baten en lasten van rond de € 7 miljoen in 2024 en 2025. Wij leggen u deze Kadernota voor in de wetenschap dat we in opmaat naar 2023 verder met elkaar in gesprek moeten over nut en noodzaak van de schaa sprong in de begroting richting 2030.

1. Beeld op hoofdlijnen

1.1 Inleiding

Voor u ligt de kadernota 2022-2025. De kadernota is de 'voorloper' van de begroting 2022. Aan de hand van geactualiseerde cijfers wordt een doorkijk gegeven naar de jaren 2022 tot en met 2025. Ook worden de (financiële) kaders voor de begroting 2022 bepaald.

Provinciale Staten leggen de beleidskaders en financiële kaders vast. Via de planning- en controlcyclus controleren de Staten of het college van Gedeputeerde Staten de beleidsdoelstellingen ook binnen deze kaders realiseert. Tegelijkertijd is de planning- en controlcyclus een methode voor het college om te sturen op de beleidsdoelstellingen en de budgetten, en legt zij via deze cyclus verantwoording af aan PS. De planning- en controlcyclus start met de kadernota, waarin de uitgangspunten voor de begroting zijn opgenomen.

1.2 Voortgang ambities

In het coalitieakkoord 2019-2023 'Nieuwe energie voor Utrecht', beschrijft het college van Gedeputeerde Staten met welke ambities en doelstellingen zij de grote maatschappelijke uitdagingen aanpakken. Nu we halverwege de coalitieperiode zijn, is gekeken hoe het staat met de uitvoering van het coalitieakkoord.

De afgelopen twee jaar is met energie gewerkt aan een gezonde, groene, duurzame en aantrekkelijke provincie voor de inwoners en de generaties na ons. Samen met onze partners zijn de ambities op het gebied van mobiliteit, duurzame energie, natuur, woningbouw en economie opgepakt. Veel doelstellingen zijn dan ook afgerond of lopen op schema.

De afgelopen jaren is er een aantal onvoorziene ontwikkelingen geweest. De stikstofuitspraak van de Raad van State en het uitbreken van de COVID-19 pandemie springen daarbij het meest in het oog. Hierdoor zijn er nieuwe uitdagingen op de provincie afgekomen. Deze ontwikkelingen hebben op sommige terreinen tot vertraging geleid. Tegelijkertijd zijn er hierdoor ook nieuwe projecten opgepakt en uitgevoerd om onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen te ondersteunen.

Terugkijkend op de eerste helft van deze Statenperiode, was het vaststellen van de Omgevingsvisie een belangrijke mijlpaal. Om de woningbouw een extra impuls te geven wordt via het Programma Regionaal Programmeren en Versnelling woningbouw samen met gemeenten gezocht naar een goede verdeling van nieuwbouwplannen in de provincie. Er wordt extra geïnvesteerd in natuurbehoud. Op het gebied van mobiliteit kijkt de provincie meer dan vroeger ook naar de mobiliteit-transitie, met aandacht voor gezondheid en kwaliteit. Dit uit zich bijvoorbeeld in de aandacht voor en investeringen in het openbaar vervoer en de fiets. Cultuureducatie wordt uitgebreid en op sociaal vlak is er aandacht voor eenzaamheid, laaggeletterdheid en een inclusieve samenleving. Om de top drie positie als meest concurrerende regio te behouden wordt vooruitgekeken naar de toekomst en wordt via de in 2020 opgerichte ROM gewerkt aan innovatie, een beroepsbevolking waar blijvend leren een vanzelfsprekendheid is, een circulaire economie en de energietransitie. Ook is er aandacht voor een toekomstbestendige landbouw. Om goed aan deze ambities te werken moet de organisatie op orde zijn. Er is de afgelopen anderhalf jaar hard gewerkt aan het op orde krijgen van de financiële processen, achterstanden bij de jaarrekeningen zijn ingehaald en er is een verbeteringslag gemaakt in de bedrijfsprocessen.

In het coalitieakkoord is aangegeven dat de opgaven en ambities waaraan gewerkt wordt, vanuit een open en transparante houding worden opgepakt in samenwerking met onze partners en met ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving. Deze samenwerking komt op allerlei vlakken tot stand. Denk bijvoorbeeld aan het opstellen van de Omgevingsvisie en het Utrechts Aanbod aan het Kabinet. Wij krijgen hier positieve reacties op terug.

De bespiegeling van GS op de realisatie van onze ambities, wetende dat we halverwege deze statenperiode zijn, hebben we naast de recent vastgestelde omgevingsvisie betrokken bij de voorstellen voor de Kadernota 2022-2025.

1.3 Voorstellen 2022-2025

De provincie werkt ook de komende jaren verder aan de kansen en ambities uit het coalitieakkoord. De opgaven waar we aan werken hebben als gemeenschappelijke deler dat ze bijdragen aan een gezonde en veilige leefomgeving. In onze topregio waar veel mensen willen wonen en werken is het van belang een goede balans te zoeken in alle benodigde functies. Om te kunnen groeien én de kernkwaliteiten van Utrecht te behouden, moeten de ontwikkelingen van ons stedelijk en landelijk gebied gecontroleerd en in samenhang plaatsvinden. Daarbij vinden wij het van groot belang om te komen tot een goede, evenwichtige regionale verdeling van onze financiële middelen. De samenhang van stedelijke en landelijke gebieden heeft er immers baat bij dat investeringen niet alleen terecht komen in de steden, maar juist ook daarbuiten. Onder meer rond bereikbaarheid vraagt dat extra aandacht.

Voor 2022 wordt voornamelijk ingezet op een intensivering van de lopende projecten die bijdragen aan de gezonde en veilige leefomgeving.

Zo wordt voor een toekomstbestendige natuur en landbouw onder andere verder ingezet op het bosbeleid, biodiversiteit, faunabeheer en duurzame landbouw. Met intensivering bij regiotrajecten zoals NOVI en BO Mirt wordt ingezet op duurzame bereikbaarheid en stad en land gezond. Met de uitwerking van onder andere het project Mooie en veilige dijken en een Bodem- en waterprogramma wordt gewerkt aan de klimaatbestendigheid en waterrobuustheid van de provincie. Ook is extra capaciteit nodig om invulling te geven aan het convenant Duurzaam bouwen en voor het verder uitwerken van circulariteit. Samen met onderwijsinstellingen, werkgevers, vakbonden en andere partners willen we investeren in de arbeidsmarkt van de toekomst. De Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht brengen we in positie te ondersteunen bij onze ambitie tot intensivering en verduurzaming van bedrijventerreinen. En intensivering op het uitvoeren van de Sociale agenda zorgt samen met het Programma Versnelling woningbouw en de regeling Vitale binnensteden, dorpskernen en wijkwinkelcentra voor vitale steden en dorpen. Met het programma Recreatie en Toerisme wordt invulling gegeven aan het vrijetijdsbeleid zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie. Nieuw Museumbeleid geeft uitvoering aan een nog niet eerder uitgewerkte ambitie uit het coalitieakkoord.

Daarnaast zijn er voorstellen die betrekking hebben op het uitvoeren van wettelijke taken en nieuwe ontwikkelingen. Hieronder vallen onder andere de implementatie van de Omgevingswet, de Gebiedsgerichte aanpak stikstof, Regierol Regionale Energie Infrastructuur, de groei in de budgetbehoefte voor het beheer van de provinciale infrastructuur, verhoogde huur voor het archeologisch depot, de uitvoering van provinciale taken door IPO en BIJ-12 en hogere lasten voor de maandelijkse pagina in huis-aan-huis-kranten.

1.4 Bestuurlijke ontwikkelingen

Het zijn onzekere tijden. Op dit moment is er nog onduidelijkheid hoe de coronacrisis zich verder gaat ontwikkelen en hoe we gezamenlijk het beste het herstel kunnen oppakken. Ook gaat de komende maanden de formatie van een nieuw kabinet gestalte krijgen. Dan wordt duidelijk wat de rijksoverheid straks de decentrale overheden te bieden heeft. Daarom hier nu nog geen uitgebreide beschouwingen over, want wat we nu opschrijven kan morgen achterhaald zijn.

Duidelijk is wel dat het sneller en succesvoller aanpakken van de urgente en complexe opgaven vraagt om betere samenwerking tussen de overheidslagen. En om het goed en op tijd betrekken van de samenleving bij de aanpak. Duidelijk is ook dat de sectorale aanpak van de met elkaar interfererende opgaven laat zien dat dit eerder belemmerend, vertragend en kosten opdrijvend werkt, dan dat het oplossingen biedt. Een integrale benadering van de opgaven en het koppelen aan een bredere ontwikkelagenda is noodzakelijk. En dat vraagt op alle schaalniveaus om een verbindende en gebiedsgerichte benadering. De samenleving verwacht van de overheden niet alleen herstel na de coronacrisis, maar ook duurzame veranderingen.

Belangrijk zijn de bestuurlijke randvoorwaarden, waaronder de uitvoering van taken en opgaven succesvoller kan zijn. Dit wordt actief door de koepels (IPO, VNG en UvW) ingebracht bij de formatieonderhandelingen. De focus ligt dan op:

- Evenwichtige bestuurlijke en financiële verhoudingen bij alles wat het Rijk van de decentrale overheden verwacht en met hen in gang wil zetten. Met aandacht voor democratische legitimatie, beleidsruimte, een eigen belastinggebied, een solide provinciefonds en gezamenlijke financiering van de opgaven. Het gaat hierbij ook om de minister van Binnenlandse Zaken een sterkere positie te geven ten opzichte van andere ministeries voor alle zaken die het decentraal bestuur aangaan. En om het instellen van een gezaghebbend orgaan voor (financiële) geschillen tussen overheden.
- Daarmee samenhangend: De samenwerking als één-overheid. Samen werken aan maatschappelijke opgaven, niet als één organisatie of structuur, maar als een vorm van systematische samenwerking en afstemming rondom de maatschappelijke opgaven waarvoor we staan. Verschil blijft behouden, maar wordt dienstbaar gemaakt aan de opgave. We zien op dit moment vooral een praktische uitwerking, maar er ontbreken democratische, bestuursrechtelijke en staatsrechtelijke aspecten.

Na de kabinetsformatie en met een nieuw regeerakkoord valt meer over de ontwikkelingen te concluderen. Mogelijk wordt er op basis van dat regeerakkoord dan ook gewerkt aan een nieuw bestuursakkoord tussen de overheden.

1.5 Organisatorische ontwikkelingen

De COVID-19 pandemie heeft er in 2020 toe geleid dat wij als organisatie van het ene op andere moment zijn overgestapt van ons 'oude normaal' met grotendeels op kantoor werken, naar een situatie waarin we vrijwel uitsluitend op afstand werken. Hoewel deze verandering abrupt, noodgedwongen en zeker niet op alle vlakken positief was en is, hebben we ervaren dat er ook veel positieve elementen aan zitten.

Op basis van de ervaringen van de afgelopen tijd, is het onze verwachting en doel om na het 'tijdperk corona' niet terug te keren naar het 'oude normaal'. We willen komen tot een 'nieuw normaal' met een andere combinatie van op kantoor en op afstand werken. De komende tijd hebben we als organisatie de kans om dit 'nieuwe normaal', dat we hybride werken noemen, gezamenlijk vorm te geven. We willen hierbij de positieve elementen van de afgelopen periode behouden en rekening houden met de nadelen die we ook ervaren hebben.

De positieve effecten kunnen op meerdere vlakken worden gevonden. Bijvoorbeeld op onze organisatie, als het gaat om goed werkgeverschap, efficiëntie in gebruik van middelen en meer keuzevrijheid voor onze medewerkers. Positieve effecten zijn er tevens als het gaat om onze maatschappelijke doelstellingen. Zo kan hybride werken onder andere bijdragen aan een vermindering van drukte op onze wegen en een vermindering aan CO2 uitstoot.

Er is een programma gestart om hybride werken in onze organisatie vorm te geven en te verankeren. Dit programma loopt naast de reguliere operationele ondersteuning van onze medewerkers die nu al ruim een jaar grotendeels vanuit huis werken. Het is van belang dat er heldere uitgangspunten vastgesteld worden rondom het duurzaam borgen van hybride werken in onze organisatie. Deze uitgangspunten worden vertaald naar concrete acties die nodig zijn om hybride werken te verankeren. Te denken valt aan zaken rondom huisvesting, personeelsmanagement en ICT. Deze acties landen in een integraal uitvoeringsprogramma. Na besluitvorming kunnen de goedgekeurde acties worden geïmplementeerd en geëvalueerd. In de komende P&C producten wordt over de voortgang gerapporteerd.

1.6 Financieel beeld 2022-2025 voor bijsturing

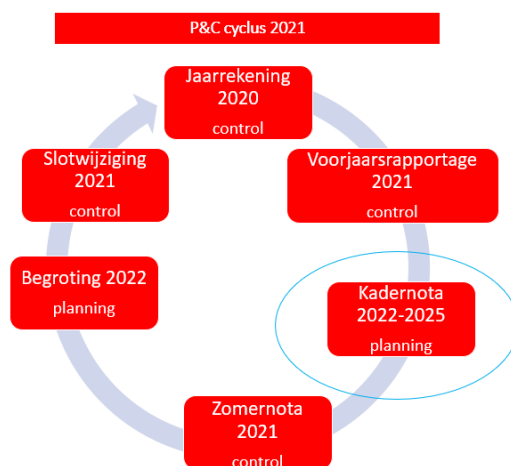
Prognose financieel meerjarenbeeld <i>Bedragen x € 1.000 (Dij saldo bedragen is een "+" een overschot)</i>	2022	2023	2024	2025	Totaal 2022-2025	2025 Structureel
	Incidenteel & structureel	Incidenteel & structureel	Incidenteel & structureel	Incidenteel & structureel		
Financieel meerjarig saldo bij Begroting 2021	-14.232	5.726	5.286	6.847	3.627	5.123
Actualisatie opbrengsten sept/dec. circulaire + MRB	2.407	2.592	2.579	10.726	18.304	10.726
Actualisatie en toevoeging stelpost indexatie begrotingsbudgetten	139	140	143	-4.108	-3.686	-4.108
Lasten die al verwerkt zijn in concept jaarrekening 2020	4.975	2.920	-	-	7.895	-
Diverse (presentatie)correcties die elders worden toegelicht	640	805	676	844	2.965	1.126
Subtotaal bijstellingen op het meerjarig saldo bij Begroting 2021	8.161	6.457	3.398	7.462	25.478	7.744
Financieel meerjarig saldo bij start keuzen Kadernota 2022	-6.071	12.183	8.684	14.309	29.105	12.867
<u>Extra middelen voor nieuwe ambities voortkomend uit Omgevingsvisie en/of beleidsakkoord</u>						
1. Ruimtelijke ontwikkeling	2.754	2.374	2.248	2.248	9.624	2.248
2. Landelijk gebied	11.175	15.567	780	780	28.302	780
3. Bodem, water, milieu	1.125	1.775	2.275	3.775	8.950	530
4. Energietransitie	430	430	430	430	1.720	430
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	2.201	2.201	2.201	2.201	8.804	2.201
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	3.236	3.236	3.236	3.236	12.944	3.236
7. Cultuur en erfgoed	500	500	570	570	2.140	70
8. Economie	4.718	5.114	5.584	4.650	20.066	-
9. Bestuur	1.260	1.040	1.015	370	3.685	370
10. Overzicht Overhead	2.529	1.364	868	801	5.562	801
Algemene middelen	704	704	704	704	2.816	704
Subtotaal intensivering beleid (extra lasten)	30.632	34.305	19.911	19.765	104.613	11.370
Financieel meerjarig saldo ná toevoeging voorgesteld extra budget en vóór doorrekening van verschillende dekkingsvoorstellen en -varianten:	-36.703	-22.122	-11.227	-5.456	-75.508	1.497
Cumulatief meerjarig begrotingssaldo te dekken via dekkingsvoorstellen en -varianten.	-36.703	-58.825	-70.052	-75.508		

Zoals blijkt uit bovenstaand financieel beeld inclusief gevraagde extra middelen maar zonder de later in deze Kadernota voorgestelde bijstellingsvoorstellen, tellen de voorgestelde extra investeringen en de intensivering van beleid over een periode van 4 jaar op tot een tekort van € 75,5 miljoen. Het meerjarenbeeld geeft een structureel sluitend beeld in 2025 van € 1,5 miljoen. Ook het jaar 2024 sluit structureel, maar 2022 en 2023 vooralsnog niet. De voorgenomen ambities vragen om een incidentele dekking van € 75 miljoen over een periode van vier jaar. In hoofdstuk 3 treft u verschillende voorstellen en dekkingsvarianten ter dekking van dit incidentele tekort. In hoofdstuk 2 lichten we de intensivering van beleid en extra investeringen toe.

1.7 Leeswijzer

Plaats van de kadernota in de planning & controlcyclus.

Provinciale Staten (PS) leggen de beleidskaders en de financiële kaders vast voor het college van Gedeputeerde Staten. Via de planning & control cyclus controleert u of het college de beleidsdoelstellingen binnen deze kaders realiseert. Het college stuurt en beheerst het realiseren van de beleidsdoelstellingen en de budgetten ook via de planning & control cyclus. Via deze cyclus legt zij verantwoording af aan PS. Schematisch ziet de planning & controlcyclus 2021 er als volgt uit.

Indeling Kadernota 2022-2025

Hoofdstuk 1 bevat de hoofdlijnen met daarin opgenomen; de verbinding met de voortgang van de ambities, de voorstellen van het college, de relevante bestuurlijke en organisatorische ontwikkelingen. Verder wordt ingegaan op het financieel beeld 2022-2025 die in deze kadernota is opgenomen.

Hoofdstuk 2 bevat alle beleidsprogramma's en het Overzicht Overhead. Per programma is inzichtelijk gemaakt welke beleidsvoornemens er worden voorgesteld in deze kadernota inclusief de daarmee gepaard gaande bedragen.

Hoofdstuk 3 geeft inzicht in het financieel meerjarenperspectief inclusief de voorstellen uit hoofdstuk 2 en het dekkingsplan.

Hoofdstuk 4 bevat de opvolging van een toezegging die is gedaan bij de vaststelling van de programmabegroting 2020. Ingegaan wordt op enkele vernieuwingen die in de begroting 2022 worden opgenomen. Verder worden de gehanteerde kaders toegelicht.

Getal notatie

Over de bedragen die u in deze kadernota aantreft:

- Alle bedragen zijn in duizendtallen vermeld, tenzij anders vermeld;
- Een voordelige ontwikkeling staat als negatief bedrag (credit) vermeld, tenzij anders vermeld.

Webversie

De Kadernota 2022-2025 is digitaal te raadplegen via de planning & control [portal](#) van de Provincie Utrecht.

2. Voorstellen 2022-2025 per programma

In dit hoofdstuk zijn de voorstellen per programma opgenomen die beleidsinhoudelijk het kader vormen voor de opstelling van de Programmabegroting 2022. In ieder programma is opgenomen:

- Een financieel overzicht van de voorstellen;
- Per voorstel een toelichting met de vermelding van het beleidsdoel uit de doelenboom 2021.

Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling

#	1. Ruimtelijke Ontwikkeling	Incidenteel				Structureel			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
1.1	Werken met de Omgevingswet	1.259	459			815	1.235	1.683	1.683
1.2	Coördinatiebureau 't Groene Hart					120	120	120	120
1.3	Agenda's en afspraken (boven) regionale partners					445	445	445	445
1.4	Duurzaam bouwen	115	115						
Totaal 1. Ruimtelijke Ontwikkeling		1.374	574	-	-	1.380	1.800	2.248	2.248

Voorstel 1.1	Werken met de Omgevingswet
Beleidsdoel	1.1. De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten

Op 1 januari 2022 treedt volgens de huidige inzichten de Omgevingswet in werking. Vanaf dat moment werken we met een nieuw instrumentarium, (ver)nieuw(d)e werkprocessen en deels andere en nieuwe taken. De impact van deze nieuwe wetgeving op de organisatie is groot. Afgelopen jaren is de organisatie hierop voorbereid met inzet van het programma Omgevingswet. Onze ambities zijn groot, zowel inhoudelijk als ook over onze manier van werken. Dit is onder andere vastgelegd in de Omgevingsvisie waar we sinds 1 april 2021 mee werken.

Om als organisatie te kunnen werken met de instrumenten van de Omgevingswet, in de geest van de Omgevingswet en met de ambities uit de Omgevingsvisie zullen we in onze organisatie moeten investeren. Voor de organisatie breed is in beeld gebracht wat de nu bekende consequenties zijn van het werken met de Omgevingswet.

Ten eerste gaat het om nieuwe taken die nu niet belegd zijn. Hiervoor is structurele ruimte nodig in formatie en materiële budgetten. Daarnaast gaat het ook gaan om tijdelijk budget en fte gedurende de startjaren. Hieronder lichten we de veranderingen toe aan de hand van vijf taakvelden:

- a. Het coördinatiepunt Omgevingsbeleid (+ 3 fte structureel);
- b. Het coördinatiepunt gemeentelijke ruimtelijke visies, plannen en initiatieven (+ 3 fte structureel en 4 fte incidenteel);
- c. Capaciteit voor transitie vergunningverlening (+ 2,5 fte structureel en 2 fte incidenteel);
- d. Capaciteit voor advisering en vergunningsverlening natuur, erfgoed, water en bodem (+ 1 fte structureel);
- e. Digitaal stelsel omgevingswet (+3 fte structureel);
- f. Overige transitiekosten

Ad a. Coördinatiepunt Omgevingsbeleid

Het instrument structuurvisie is vervangen door de Omgevingsvisie. De Provinciaal Ruimtelijke Verordening is tezamen met andere regels en verordening vervangen door de interim Omgevingsverordening en op 1 januari 2022 de Omgevingsverordening. En daarnaast het nieuwe instrument Programma, waarin we vastleggen hoe we

uitvoering gaan geven aan de doelen uit de visie. De samenhang van de nieuwe instrumenten, de integraliteit is daarmee groter. Het vraagt een investering om hier op een juiste wijze uitvoering aan te geven.

De coördinatie van de programma's onder de paraplu van de omgevingsvisie is een nieuwe taak. Het grip krijgen op het aantal programma's en de samenhang is een intern sturingsvraagstuk.

Monitoring van de beleidsdoelen is een (deels) nieuwe verplichting. We gaan veel consequenter een beleidscyclus van uitvoering en monitoring volgen, waarmee het actualiseringstempo van de verordening omhoog gaat. De manier waarop we komen tot onze kaders verandert ook. Bijvoorbeeld met het programma Regionaal Programmeren Wonen-Werken. In plaats van top-down, is dit een meer gezamenlijk proces met gemeenten en regio's dat we bovendien jaarlijks gaan doen.

Om dit te kunnen waarmaken dient te worden geïnvesteerd in de beleids capaciteit bij het werkveld Strategische Ruimtelijke Ontwikkeling. Hiervoor is structureel 3fte benodigd. Daarnaast is structureel € 100.000 nodig om de verplichte MER-procedure te kunnen doorlopen bij het jaarlijks actualiseren van de verordening.

Ad b. Het coördinatiepunt gemeentelijke ruimtelijke visies, plannen en initiatieven.

De werkwijze, provinciale rol en instrumentarium bij de ruimtelijke plannen van gemeenten veranderen ingrijpend. Kader vormen de nieuwe instructieregels in de omgevingsverordening. Om te beginnen hebben gemeentelijke omgevingsvisies, omgevingsplannen en omgevingsvergunningen een veel bredere reikwijdte dan structuurvisies, bestemmingsplannen. Belangrijker nog is dat de manier van werken sterk verandert: samenwerken als 1 overheid staat voorop, met als insteek "ja, hoe". Voor die beide opgaven is een coördinatiepunt gemeentelijke omgevingsplannen/ initiatieven nodig, die op structurele basis het proces voor slagvaardige integrale afweging organiseert (vgl. de incidentele PRIP waar we nu mee experimenteren). Deze rol hangt nauw samen met de bredere organisatieontwikkeling gericht op het aanpassen van de manier van werken. Ook is extra inzet nodig op de advisering op omgevingsrecht en omgevingskwaliteit. Hiervoor is in totaal structureel 3 fte nodig.

Voor de transitiefase is daarnaast tijdelijk extra inhoudelijke inzet nodig om gemeentelijke plannen met de nieuwe wettelijke procedures en werkwijze te begeleiden. Dit vraagt 2 fte tijdelijk in 2022.

Het verbinden van gemeentelijke plannen aan provinciale opgaven wordt veel belangrijker. Om dat te verzilveren in gebiedsontwikkeling is extra capaciteit nodig. Voorgesteld wordt in 2022 tijdelijk 2 fte in te zetten, en daarna in samenhang met de totale organisatieontwikkeling structurele keuzes te maken. Ook dit hangt samen met de bredere organisatieontwikkeling gericht op het aanpassen van de manier van werken.

Ad c. Capaciteit voor transitie vergunningverlening

Bij vergunningverlening is een forse verkorting van de proceduretijd aan de orde (14 weken). Dit terwijl de huidige termijn van 20 weken niet eens gerealiseerd wordt. Indien de termijn niet wordt gehaald is de wettelijke dwangsom van toepassing, dit is een financieel risico voor het bevoegd gezag. Het verkorten van termijnen ten opzichte van de oude situatie heeft consequenties voor de werkwijze bij het werkveld Vergunningverlening Natuur. Dat zit hem ook in de samenwerking met andere overheden. Deze nieuwe werkwijze past niet binnen de huidige formatieruimte, hiervoor is tijdelijk in de eerste twee jaar (2022 en 2023) 2 fte nodig. Daarnaast is structureel capaciteit nodig om op basis van de Omgevingswet al tijdens de planfase te adviseren over de Wet natuurbescherming. Dit is een nieuwe structurele taak waarvoor 1,5 fte nodig is.

Daarnaast is in het eerste jaar nog € 100.000 nodig voor het opstellen van de toepasbare regels. Door deze op te stellen verbeteren we de dienstverlening aan initiatiefnemers. Daarmee geven we invulling aan de doelen en afspraken die landelijk zijn gemaakt. Voor de samenwerking in de regio op het gebied van Vergunningen, toezicht en handhaving zijn gesprekken gaande met gemeenten in de regio. Met de invoering van de Omgevingswet zullen de werkprocessen worden geïmplementeerd en geëvalueerd en wordt afstemming in de regio hierover een structurele taak. Wij willen daarom de tijdelijke inhuur omzetten naar een vaste 1 fte voor VTH en de regionale samenwerking.

Ad d. Capaciteit voor transitie advisering en vergunningverlening natuur, erfgoed, water en bodem

De provincie heeft een aanzienlijke taak op het gebied van natuurwetgeving. Ook in de advisering vanuit het werkveld natuur bij RO-plannen en rond vergunningverlening is een transitie aan de orde. Advisering zit straks veel meer aan het begin van het proces. Deels vervangt dit bestaand werk, maar de werkwijze is anders. Ook hier geldt dat tijdens de transitie naar nieuwe wetgeving extra capaciteit nodig is. Bovendien is extra inzet benodigd op het opnemen van de weidevogelkerngebieden, de NNN-begrenzing in de omgevingsverordening en

de monitoring van de uitwerking. Hiervoor is in ieder geval in 2022 en in 2023 € 200.000 nodig. In de loop van 2022 wordt duidelijk of dit afdoende is.

Hetzelfde geldt voor expertise op het gebied van erfgoed. Ook op dit werkveld gaat door de nieuwe werkwijze de werklast omhoog, omdat gevraagd wordt vroegtijdig te adviseren en mee te denken aan de inpasbaarheid. Naast een al doorgevoerde verschuiving van inzet is nog één extra fte nodig. De grote druk op de ruimte en (lopende) UNESCO-aanvragen spelen hierbij ook een rol.

Ad e. Digitaal Stelsel Omgevingswet

In verband met de invoering van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) worden onze wettelijke taken rond digitale informatievoorziening uitgebreid. Het gaat hierbij onder andere om het objectgericht opstellen en wijzigen van omgevingswetbesluiten en toepasbare regels, het coördineren van de digitale samenhang tussen omgevingswetbesluiten en dienstverlening, het werken met hogere eisen aan de kwaliteit van ons datamanagement, de informatie-uitwisseling tussen het DSO en Squit, het vergroten van de beschikbaarheid van informatieproducten, en het integraler monitoren van onze doelen met data-systemen. Dit vraagt een investering van 3 fte in de capaciteit van het werkveld GIS. Structureel is € 345.000 benodigd.

Ook moeten de systemen die we nu hebben bij GIS een upgrade krijgen die het mogelijk maakt om gegevens makkelijker uit te wisselen. Dit is van belang voor bijvoorbeeld het inwinnen, analyseren en monitoren van gemeentelijke woningbouwgegevens maar kan ook ingezet worden in participatietrajecten. Deze upgrade van de software kost structureel € 50.000 aan abonnementskosten.

Daarnaast zijn er structureel materiele kosten en beheerskosten gekoppeld aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Bij inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de provincie mede-eigenaar van het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de informatiehuizen natuur en externe veiligheid. Daarvoor leveren we als provincie een jaarlijkse bijdrage aan de beheerskosten.

Ad f Overige transitiekosten

Het programma Omgevingswet eindigt normaal gesproken per 1 januari 2022, de beoogde datum van inwerkingtreding van de wet. De transitie binnen onze organisatie is dan nog niet klaar. De kosten van de transitie lopen in 2022 gedeeltelijk door. Voor 2022 is er daarom het verzoek € 300.000 beschikbaar te stellen. Daarmee kunnen we de openstaande acties en werkzaamheden t.b.v. de transitie periode voltooien. Er wordt op dit moment een risico-inventarisatie uitgevoerd om vast te stellen in welke facetten van de provinciale dienstverlening risico's bestaan en welke materiele en personele inzet daarvoor nodig is. Bij de programmabegroting zullen we dit overzicht nader concretiseren.

Leges milieuvergunningen

Met de invoering van de Omgevingswet wordt het mogelijk om leges te gaan heffen op milieuvergunningen. Deze leges zijn bedoeld ter dekking van de kosten van vergunningverlening en toezicht. De RUD heeft een voorlopige inschatting gemaakt van de baten hiervan, deze bedraagt circa € 400.000. Omdat de RUD hier een groot voorbehoud bij maakt, schatten we deze voorzichtig in op € 350.000. Op het moment dat meer duidelijk is over de prognose, zal dit worden bijgesteld.

Voorstel 1.2	Coördinatiebureau Het Groene Hart
Beleidsdoel	1.1. De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten

De drie Groene Hart provincies hebben afgesproken een gezamenlijk coördinatie bureau voor het Groene Hart in te richten. Dit coördinatiebureau ondersteunt ook in de samenwerkingsafspraken in verband met de status van het Groene Hart als NOVI-gebied. Er is een jaarlijkse bijdrage van € 120.000 afgesproken.

Voorstel 1.3	Agenda's en afspraken met (boven) regionale partners
---------------------	---

Beleidsdoel	1.1. De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten
-------------	---

De provincie Utrecht is intensief betrokken bij diverse Rijk-regio trajecten. We hebben het hierbij over onderwerpen als de NOVI-agenda Groene Hart, Omgevingsagenda Noord West, het BO MIRT en BO Leefomgeving, de daarmee samenhangende verstedelijking strategieën en de samenwerking met de regio's U10/U16, Amersfoort en Foodvalley. De Omgevingswet en de vaststelling van de Nationale Omgevingsvisie zorgen voor een verdere intensivering van deze trajecten. Het streven is samenwerken als 1 overheid, maar dat vraagt wat van alle partners. Momenteel zit de provincie Utrecht onvoldoende aan tafel in deze trajecten. We kunnen daarom onze provinciale belangen onvoldoende inbrengen met het risico dat we onvoldoende actief kunnen sturen op het in balans houden van de Utrechtse kwaliteiten.

Daarnaast ontbreken op dit moment structurele middelen benodigd voor onderzoek en ondersteuning in de samenwerkingsagenda's.

Hiervoor is nodig: 2 fte ter versterking van de ruimtelijke inbreng in de (diverse) rijk-regio trajecten. 1 fte ter versterking op gebiedsvraagstukken en -uitwerkingen, zoals USP/Lunetten en Rijnenburg. Daarnaast is structureel budget nodig om in te zetten voor samenwerkingsafspraken à € 50.000.

Voorstel 1.4	Duurzaam bouwen
---------------------	------------------------

Beleidsdoel	1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht
-------------	--

Er is extra capaciteit nodig om invulling te geven aan het convenant Duurzaam Bouwen en uitvoering te geven aan de afspraken die in het convenant gemaakt worden. Daarbij gaat het om o.a. het ontwikkelen en delen van kennis met partners in de woningbouwopgave, verbinden van partijen, ondersteunen van pilots e.d. op alle thema's die een plek krijgen in het convenant duurzaam bouwen (energie, klimaat, circulariteit, gezondheid).

Programma 2. Landelijk gebied

#	2. Landelijk Gebied	Incidenteel				Structureel			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
2.1	Programma aanpak stikstof	7.700	12.300						
2.2	Ecologische monitoring/bijdrage NDFF					30	30	30	30
2.3	Uitvoering strategisch bosbeleid	516	516						
2.4	Biodiversiteit in stad en dorp (BiSD)					750	750	750	750
2.5	Faunabeheer	1.474	1.446						
2.6	Voedselagenda	200	200						
2.7	Duurzame Landbouw met Natuur	200	200						
2.8	Vergunningverlening natuur en landschap/ruimtelijke ingrepen	55	55						
2.9	Regio Deal Foodvalley (proceskosten)	70	70						
2.10	Landbouwwisie SAL	180							
Totaal 2. Landelijk Gebied		10.395	14.787	-	-	780	780	780	780

Voorstel 2.1	Programma aanpak stikstof
Beleidsdoel	2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig

Urgentie

Het vraagstuk van de disbalans tussen het behoud van natuur en het ruimte geven aan economische en maatschappelijke ontwikkelingen gaat vele jaren terug. Met de uitspraak over het Programma Aanpak Stikstof op 29 mei 2019 trok de Raad van State acuut aan de rem.

Nederland had te lang 'op de pof' geleefd door economische en maatschappelijke ontwikkelingen mogelijk te maken zonder op voorhand nadelige effecten op de natuur weg te nemen. De uitspraak leidde ertoe dat ontwikkelingen geen doorgang meer kunnen vinden omdat geen vergunningen meer kunnen worden verleend. In juli 2020 heeft PS de "Leidraad gebiedsgerichte aanpak stikstof" voor Utrecht vastgesteld. De hoofdonderdelen van onze aanpak zijn: het sterker maken van de natuur, het verminderen van stikstofuitstoot en het helpen mogelijk maken van economische en maatschappelijke ontwikkelingen. De te ontwikkelen aanpak moet juridisch houdbaar zijn om een nieuwe impasse in de toekomst te voorkomen. Hierdoor is de opgave groter dan alleen het realiseren van de omgevingswaarden, zoals vastgelegd in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn).

Rijksopgave

Het realiseren van de omgevingswaarden uit de Wsn is de verantwoordelijkheid van het Rijk en moet bereikt worden via autonome daling en de inzet van generieke bronmaatregelen. De omgevingswaarden moeten in 2035 bereikt zijn. De rol van de provincie betreft een inspanningsverplichting om de inzet van generieke maatregelen zodanig te sturen dat maximaal resultaat wordt behaald. Het niet behalen van de omgevingswaarden heeft effect op het realiseren van (provinciale) economische en maatschappelijke opgaves. De provincie wordt gevraagd om via zogenaamde gebiedsplannen te rapporteren over de stand van de omgevingswaarden en de inzet van bronmaatregelen.

Provinciale Opgave

Behalve voor het realiseren van de omgevingswaarden is stikstofreductie ook nodig om ruimte te creëren voor economische en maatschappelijke ontwikkelingen. Hiervoor staan we als provincie zelf aan de lat. Voor het halen van de natuurdoelen en het realiseren van een gunstige staat van instandhouding zijn ook andere maatregelen nodig dan stikstofreductie. In veel gevallen betreft dit het verbeteren van de hydrologische situatie niet alleen binnen de N2000 gebieden, maar ook in de overgangsgebieden daar omheen. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan systeemherstel van de natuur. Pas als op deze manier de natuurkwaliteit structureel is verbeterd ontstaat een situatie waarin alle beperkingen kunnen worden opgeheven.

De stikstofanalyses laten zien dat in Utrecht de landbouw verreweg de belangrijkste bron vormt van stikstofdepositie in de N2000 gebieden, en is daarmee ook de belangrijkste sector waarop onze aanpak zich richt. We verwachten daarnaast van alle sectoren een bijdrage aan de oplossing. In de gebiedsgerichte aanpak geven we hier vorm aan.

Langjarige inspanning

Dit betekent dat we voor een langjarige inspanning staan om zowel de natuurkwaliteit structureel te verbeteren alsook tot een nieuwe 'verhouding' tussen landbouw en natuur te komen, waarbij de landbouw wordt ondersteund in de transitie naar een duurzaam levensvatbaar bedrijfsmodel. We nemen hiervoor de Landbouwvisie als uitgangspunt. Dit resulteert in het weer mogelijk maken van maatschappelijke en economische ontwikkelingen. In de gebiedsprocessen die opgezet zijn rondom de stikstofgevoelige N2000 gebieden gaan we samen met de betrokken stakeholders het gesprek aan over een ontwikkelingsperspectief voor een duurzaam landelijk gebied, waarbij de inzet is zoveel als mogelijk gezamenlijk op te trekken. Deze gesprekken hebben tot doel te komen tot een gezamenlijke analyse van de stikstofopgave en het in kaart brengen van de maatschappelijke en economische ontwikkelingen die in de gebieden spelen, zoals bodemdaling, de energietransitie, woningbouw, mobiliteit, wateropgaven en de klimaatopgave.

Voorgestelde maatregelen

Om deze aanpak mogelijk te maken zetten wij in op:

1. Bronmaatregelen gericht op de grootste uitstoters van stikstof binnen 2 km van de N2000 gebieden, waarbij enerzijds bedrijven worden opgekocht, anderzijds via innovatieve technieken de uitstoot van bedrijven wordt gereduceerd.
2. Ondersteuning van transitie van de landbouw naar kringlooplandbouw, door de begeleiding van deze processen/ projecten in de directe omgeving van de N2000 gebieden, stimuleringskader (bijv. subsidies) en het ondersteunen van kavelruilprocessen.
3. Het vullen van een brede instrumentenkoffer. In samenspraak met de gebiedspartners zal de koffer verder gevuld worden met instrumenten en maatregelen die uitvoering kunnen geven aan de gebiedsgerichte aanpak en een bijdrage leveren aan de opgave.

Deze aanpak kan voortbouwen op de ervaringen die inmiddels zijn opgedaan in de Samenwerkingsagenda Landbouw, maar dient meer gericht, structureler en langjariger te worden ingezet.

Financiën

Bij de vaststelling van de Leidraad Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof is door PS €10 miljoen toegekend. Naar verwachting zal dit bedrag halverwege 2022 zijn uitgegeven, aan voornamelijk cofinanciering voor de opkoop van agrarische bedrijven in het kader van de landelijke opkoopregeling.

De komende jaren zijn extra middelen nodig om de noodzakelijke bronmaatregelen als opkoop, innovatie en afwaardering van gronden uit te kunnen voeren. Deze bronmaatregelen komen ten goede aan de instandhoudingsdoelen en de stikstofreductie. De aanpak stikstof is een meerjarig programma. De middelen die in deze kadernota worden aangevraagd zijn om op de korte termijn bronmaatregelen te treffen. Om de doelstelling te kunnen realiseren is voor de lange termijn aanvullende middelen noodzakelijk.

Voorstel 2.2	Ecologische monitoring/bijdrage NDFF
Beleidsdoel	2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig

De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) bundelt, uniformeert en valideert natuurgegevens in Nederland. De monitoringsgegevens van de provincie Utrecht worden opgeslagen in de NDFF en komen daarmee voor een brede gebruikersgroep beschikbaar. De NDFF is onmisbaar bij de beeldvorming van overheden, het maken van uitvoeringsplannen en het, wettelijke verplicht, beoordelen van ruimtelijke plannen met oog op effecten op natuurwaarden. De gezamenlijke provincies zijn onderdeel van een consortium dat de NDFF aanstuurt en financiert. De gezamenlijke provincies en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben

ingestemd met het transitieplan voor de NDFF. In de komende periode worden nadere afspraken gemaakt over de aansturing, het onderbrengen van de organisatie bij BIJ12 en de technische verbeterlagen van het systeem. In IPO verband is een prognose gemaakt welke kosten de komende jaren aan de afzonderlijke provincies in rekening zullen worden gebracht. Voor 2021 dekken wij deze kosten uit de lopende begroting. Dit kan omdat het benodigde bedrag voor de NDFF in 2021 nog niet zo hoog is (€ 53.730). Voor 2022 en verder gaat het om substantieel hogere bedragen; de dekking hiervoor wordt bij deze kadernota gevraagd. Dit voorstel is onderdeel van voorstel nr. 1 onder Algemene middelen, welke gaat over de middelen voor de IPO-kaderbrief 2022. De jaarlijkse bedragen voor de eigen Utrechtse monitoring willen wij vanaf 2022 ophogen met € 30.000 per jaar vanwege de steeds hogere eisen aan de monitoring en rapportages, bijvoorbeeld in relatie tot verdroging, stikstofaanpak, weidevogelbescherming in combinatie met de energietransitie, verwachte revitaliseringsprojecten bosbeheer, bescherming en beheer van oude boskernen en het weergeven van de staat van de Utrechtse biodiversiteit.

Benodigde middelen: € 30.000 per jaar

De kosten voor de transitie van de NDFF zijn meegenomen in voorstel nr. 1 (Kaderbrief IPO) onder Algemene middelen en staan daarom hierop nihil aangegeven.

Voorstel 2.3	Uitvoering strategisch bosbeleid 2022-2023
Beleidsdoel	2.1 Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)

Uitwerking voorstellen Bomen Actieplan

Op basis van motie 82 (Het Bomen Actieplan, 30-10-2019) hebben wij NMU de opdracht gegeven een Bomen Actieplan op te stellen, om te komen tot de aanplant van 600.000 extra bomen. Dit Bomen Actieplan hebben wij op 19 januari 2020 vastgesteld onder voorbehoud van goedkeuring van het voorstel bij de Kadernota. In het Bomen Actieplan zijn 38 kansrijke projecten geselecteerd die kunnen leiden tot de aanplant van nieuw bos en bomen. De uitwerking van dit Bomen Actieplan wordt onderdeel van het op te stellen strategisch bosbeleid. De aanplant van 200.000 bomen kan worden gerealiseerd via lopende en al gefinancierde projecten. Voor de aanplant van 400.000 bomen moeten nadere plannen worden uitgewerkt. Deze kansrijke projecten bevinden zich in verschillende stadia, maar zijn nog niet gereed voor uitvoering. Om tot uitvoering van deze projecten te komen stellen wij voor om hiervoor in 2022 en 2023 een (tijdelijke) projectleider aan te stellen. Per project moet dit leiden tot een voorstel voor financiering en uitvoering.

Benodigde middelen: € 110.000/jaar (1 fte in 2022 en 2023).

Uitvoering concrete projecten Bomen Actieplan

De 400.000 extra aan te planten bomen kunnen wij voor het overgrote deel financieren vanuit bestaande provinciale middelen. Voor twee projecten vragen wij echter extra financiering:

1. Aanleg nieuw bos op provinciale eigendommen

Op basis van de landelijke bossenstrategie hebben we als provincie de opgave om een groot aantal ha nieuw bos te realiseren, zowel binnen als buiten het NNN. Wij willen de realisatie van nieuw bos mee laten wegen bij de integrale afweging voor de inzet van provinciale gronden. Bij het vaststellen van het provinciale strategisch bosbeleid doen wij een financieringsvoorstel voor de realisatie van nieuw bos. Om een goede start te maken met de aanleg van nieuw bos en als provincie daarin onze voorbeeldfunctie te vervullen, stellen wij voor om 5 ha bos aan te planten op provinciale gronden (voormalige BBL-gronden) die niet gereserveerd zijn voor het NNN of andere doelen. Uitgaande van een afwaardering van 85% van de getaxeerde landbouwwaarde van € 75.000- en € 20.000 aan inrichtings- en overige kosten, kost dit € 83.750 per hectare.

De benodigde middelen voor 5 hectare bedragen incidenteel: € 418.750 (2022-2023).

2. Bomen in landelijk gebied

In het landelijk, agrarisch gebied kunnen meer bomen worden aangeplant. Veel boeren en particulieren zijn

geïnteresseerd om bomen aan te planten in kader van agroforestry, landschapselementen, erfbeplanting en voederbosjes. Landschapselementen en erfbeplantingen financieren wij via de KLE, maar specifiek voor agroforestry/voedselbossen/voederbosjes willen we extra middelen inzetten om in 2022-2023 16.500 duurdere fruit- en notenbomen aan te planten in het agrarisch gebied. Uitgaande van een normbedrag van €10 per boom, bedragen de kosten hiervoor €165.000. Wij willen deze financiering via de POP3 laten lopen om daarmee het beschikbare bedrag te verdubbelen, zodat we de aanplant van 33.000 bomen mogelijk maken. De benodigde middelen bedragen incidenteel: € 165.000 totaal (2022- 2023).

Pilots voedselbossen en agroforestry

De aanleg van voedselbossen wordt onderdeel van het strategisch bosbeleid. Vooruitlopend op de financiering van het strategisch bosbeleid willen wij de mogelijkheid creëren om in 2022 te starten met 2 pilots. Hierbij wordt 1 voedselbos in de groene contour en 1 voedselbos in het agrarische deel van het NNN gerealiseerd. In de Groene Contour kan gebruik worden gemaakt van diverse scenario's, waarbij tot zekere hoogte een vergoeding voor de afwaardering van landbouwgronden en een vergoeding voor de inrichting mogelijk is. Voor de pilot in het agrarische NNN is op grond van de SKNL geen waardeverliescompensatie mogelijk. Uitgaande van 50% waardeverliescompensatie willen wij hiervoor eenmalig € 37.500 beschikbaar stellen. De pilots zijn voornamelijk gericht op monitoring van de ecologische en economische aspecten van voedselbossen. Hiervoor is € 50.000 nodig voor de duur van beide pilots.

Benodigde middelen: € 87.500 totaal (2022-2023).

Daarnaast hebben we extra capaciteit nodig voor de uitwerking van het onderwerp agroforestry en voedselbossen in het agrarisch gebied, het agrarisch deel van het NNN en het stedelijk gebied. Het gaat om 0,5 fte per jaar gedurende 2 jaar. Deze medewerker is ook verantwoordelijk voor de inzet van de middelen voor bomen in het agrarisch gebied.

Benodigde middelen: € 50.000/jaar.

Om gericht zaken te kunnen oppakken, zoals het maken van voorstellen voor het eventueel opheffen van regelgeving, verkenningen en onderzoek (bijvoorbeeld naar ecosysteemdiensten), willen wij € 30.000 per jaar voor het proces beschikbaar stellen.

Benodigde middelen: € 30.000/jaar.

Voorstel 2.4	Biodiversiteit in stad en dorp
Beleidsdoel	2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig

De Aanpak Biodiversiteit in Stad en Dorp (hierna: BiSD) geeft uitvoering aan het voornemen uit het coalitieakkoord om op basis van structurele middelen een aanpak voor biodiversiteit in de gebouwde omgeving op te zetten. De Aanpak BiSD beschrijft de rol- en taakopvatting van de provincie Utrecht op het gebied van biodiversiteit in de gebouwde omgeving, voornamelijk binnen de “rode contouren” van de Utrechtse dorpen en steden. We geven met deze aanpak verdere invulling aan zowel (een deel van) onze formele en wettelijke taken op basis van de Wet natuurbescherming (Wnb), als aan onderwerpen en thema's waar wij vanuit onze overkoepelende rol als midden-bestuur een toegevoegde waarde aan willen leveren met het oog op behoud van de biodiversiteit. Dit gezien vanuit de voor iedereen geldende zorgplicht voor flora en fauna in de Wnb.

Met de wijze waarop wij binnen BiSD invulling geven aan onze wettelijke taken op het gebied van biodiversiteit, zoeken wij bij het realiseren van deze doelstellingen verregaande verbinding met andere provinciale ambities. Een goed en effectief biodiversiteitsbeleid helpt ook bij het uitvoeren van de energietransitie en de woningbouwopgave, en kent gedeelde belangen met bijvoorbeeld klimaatadaptatie.

Dit resulteert in de volgende centrale ambitie voor de Aanpak BiSD: Behouden, versterken en uitbreiden van biodiversiteit in de gebouwde omgeving, zowel binnen onze wettelijke verantwoordelijkheid (flora en fauna) als ook daar buiten (natuurinclusief ontwikkelen en groen beleving), en hiermee tegelijkertijd de uitvoerbaarheid van

de provinciale ambities op het gebied van o.a. energietransitie en woningbouw te vergroten (daar waar zij raken aan algemene biodiversiteitsdoelen en onze opgaven uit de Wnb).

De Aanpak BiSD kent drie thema's: soorten-managementplannen, natuurinclusief bouwen en samen voor natuur. De eerste twee thema's geven invulling aan onze bevoegdheden binnen de Wnb en dragen bij aan "lastenverlichting" bij energietransitie en nieuwbouw. De vereisten van de Wnb zijn namelijk ook voor onze andere opgaven en ambities onverminderd van kracht. Bescherming van soorten en de biodiversiteit geldt als wettelijk uitgangspunt, met deze twee thema's wordt een werkbare invulling gegeven aan deze wettelijke vereisten. Dit helpt gemeenten, woningcorporaties en onze inwoners bij het realiseren van de opgaven waarvoor zij staan met betrekking tot onder andere verduurzaming. Het derde thema geeft nadere invulling aan de ambitie uit de Natuurvisie 2016 om het draagvlak voor biodiversiteit te vergroten door het dichterbij onze inwoners te brengen.

Daarnaast zijn de genoemde thema's bij uitstek geschikt om in de uitvoering samen te werken met programma's als klimaatadaptatie en gezonde leefomgeving. We kijken hierbij naar de gedeelde belangen en gedeelde financieringen en mogelijk een gezamenlijke subsidieverordening. Binnen de thema's zal in de verkenningen met interne en externe partijen gezocht worden naar cofinanciering en vanuit het plan worden gewerkt met subsidies en opdrachten.

De Aanpak BiSD is een verbreding en intensivering van de "Utrechtse Aanpak". Deze is sinds 2017, met de komst van de Wnb en dus het provinciaal bevoegd gezag, in uitvoering op basis van incidenteel toegekende middelen uit de Realisatiestrategie natuurvisie. De verbrede en geïntensiveerde aanpak kan slechts verder als nieuwe middelen beschikbaar komen.

De totale kosten voor de uitvoering van de Aanpak BiSD zijn 750.000 structureel per jaar, inclusief 240.000 per jaar voor extra formatie. Aangezien dit nieuw uitvoeringsbeleid is, past dit niet onder de reguliere formatie.

Voorstel 2.5	Faunabeheer
Beleidsdoel	2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig

Het voorstel faunabeheer bestaat uit een aantal met elkaar samenhangende onderdelen, vervat in onze besluiten van 2 maart 2021 "Tussenbalans Utrechtse ganzenafspraken" en 9 maart 2021 "Alternatieve methoden en preventie faunabeleid". In deze besluiten geven wij, naast de tussenbalans van de Utrechtse ganzenafspraken en hoe verder, een nadere beschouwing en verdere invulling van het faunabeleid en -beheer gericht op preventie, en de daarmee samenhangende kosten. Dit mede overeenkomstig een aantal moties ingediend bij de Begrotingsbehandeling d.d. 11-11-2020 over de intensivering en (door)ontwikkeling van innovatieve alternatieve beheermethoden ter voorkoming van afschot en ter uitvoering van ons Coalitieakkoord "Nieuwe energie voor Utrecht 2019-2023".

Doorgaan en intensiveren met de ontwikkeling en het onderzoek naar nieuwe alternatieve en preventieve diervriendelijke maatregelen.

Sinds 2016 werken we met beperkte middelen aan pilots met betrekking tot de ontwikkeling van diervriendelijke alternatieve en preventieve maatregelen. Maatregelen gericht op respectievelijk het voorkomen van afschot en het weren en verjagen van diersoorten. Daarbij gaat het niet alleen over ganzen, maar over alle schadeveroorzakende diersoorten. We willen vooral ook de focus richten op innovatieve maatregelen. In de rapportage "Alternatieve methoden faunabeleid" als bijlage bij de Statenbrief alternatieve methoden en preventie faunabeleid (2021RGW64) d.d. 24 maart 2021, hebben wij alle kansrijke en lopende praktijkproeven en nieuwe initiatieven die het stadium van een praktijkproef nog niet gehaald hebben, toegelicht. Dit is het vertrekpunt van de intensivering. Ook zijn de structurele kosten meegenomen voor het plan van aanpak ter uitvoering van motie 105A "Stop afschot katten". Deze alternatieve methode ter vervanging van het afschot moet de predatie van beschermde soorten door verwilderde katten eveneens voorkomen.

Continuering ganzenbeleid via tweesporen.

We zullen doorgaan met uitvoering van de liggende Utrechtse ganzenafspraken samen met de grondgebruikers in de Faunabeheereenheid, omdat daarmee is geborgd dat de gerealiseerde stand, die nu stabiel is, niet weer snel aangroeit. Wij voorkomen hiermee dat alle inspanningen vanaf 2013 tenietgedaan worden en de tegemoetkoming schade-uitkeringen snel zullen stijgen vanwege oplopende schade. Tegelijkertijd werken we met de Faunabeheereenheid aan nieuwe Utrechtse Ganzenafspraken 2.0. gericht op een interprovinciale toekomstbestendige aanpak van de ganzenproblematiek. Op grond van artikel 6.1 wet natuurbescherming zijn wij verplicht om schade veroorzaakt door beschermde diersoorten naar billijkheid te vergoeden. We zien de laatste jaren deze gewasschade via de aanvragen tegemoetkomingen schade-uitkering verder oplopen. Het zwaartepunt daarvan ligt bij schade aangericht door ganzen.

De kostenraming

Om door te kunnen gaan met het ontwikkelen van en het daarbovenop intensiveren van de werkzaamheden gericht op alternatieve en innovatieve methoden en preventie faunabeleid (via opdrachten) en het initiëren van onderzoeken (via opdrachten) zijn nieuwe middelen noodzakelijk (inclusief capaciteit). Dit geldt ook voor de onderzoeksopdrachten als bouwstenen voor de nieuw te ontwikkelen ganzenafspraken (inclusief capaciteit). Deze middelen dienen in eerste instantie ter overbrugging van de periode tot de vaststelling van de nieuwe ganzenafspraken 2.0.

Structureel budget is nodig voor o.a. de invoering van de alternatieve methode verwilderde kat (€ 110.000 per jaar) en voor het nakomen van onze verplichtingen op grond van artikel 6.1 Wet natuurbescherming, de openeinderegeling faunaschade (€ 605.000 per jaar). De verwachting is, gezien de tendens van oplopende schade in de afgelopen jaren, dat deze waarschijnlijk doorzet en daarom eigenlijk structureel budget nodig is. Dit voorstel voorziet in financiering voor 2022 en 2023. De kosten zijn per onderdeel inzichtelijk gemaakt in de genoemde besluiten. Het totaal benodigde budget voor 2022 is € 1.474.000 en voor 2023 is dat € 1.446.000.

Voorstel 2.6	Voedselagenda
Beleidsdoel	2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw

Voor de jaren 2021, 2022 en 2023 hebben wij voor uitvoering van de nog op te stellen Voedselagenda eerder al €100.000 begroot. In de definitieve Voedselagenda (PS 20210424) zijn ambities en activiteiten concreter uitgewerkt. Om de bestaande netwerken te versterken, lopende initiatieven effectief te verbinden en nieuwe projecten en onderzoek te kunnen uitvoeren is voor de jaren 2022 en 2023 een incidenteel extra budget van €200.000 per jaar nodig.

Voorstel 2.7	Duurzame Landbouw met Natuur
Beleidsdoel	2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw

Het Actieplan Duurzame Landbouw met Natuur (DLMN) is oorspronkelijk een initiatief van Natuurmonumenten, de agrarische collectieven, LTO-Noord, Landschap Erfgoed Utrecht (LEU), Staatsbosbeheer, Utrechts Particulier Grondbezit (UPG) het Utrechts Landschap en de Natuur en Milieu Utrecht (NMU). Het DLMN is daarna opgenomen in onze Landbouwvisie en Samenwerkingsagenda Landbouw (SAL) en draagt onder meer bij aan de hierin beschreven ambitie om in 2030 50% van de agrarische bedrijven op een natuurinclusieve manier te laten werken.

Het DLMN heeft een looptijd tot 2023. Wij hebben ons gecommitteerd om verschillende projecten uit het DLMN financieel mogelijk te maken in deze collegeperiode. De eerste fase hebben we al ondersteund en loopt dit jaar af. Ondersteuning van fase 2 (2022-2023) is nodig om ons beleid ten uitvoer te brengen. Dit doen we met voortzetting van de huidige subsidie. Voor de jaren 2022 en 2023 is een incidenteel budget van €200.000 per jaar nodig. De middelen worden ingezet voor communicatie, het opstellen van 200 duurzame bedrijfsplannen, de

monitoring van biodiversiteit op bedrijven die zich natuurinclusief ontwikkelen en op de ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen voor natuurinclusieve landbouw.

Benodigde middelen: € 200.000 incidenteel gedurende 2 jaar.

Voorstel 2.8	Vergunningverlening natuur en landschap/ruimtelijke ingrepen
Beleidsdoel	2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig

De eerste drie maanden van 2021 is het aantal aanvragen bij vergunningverlening/ruimtelijke ingrepen flink toegenomen. Dit heeft te maken met de toename van de woningbouw en energietransitie (verduurzaming van woningen bijvoorbeeld). Vorig jaar hebben we voor dit onderdeel 120 aanvragen ontvangen, nu in de eerste drie maanden al 53. De huidige inschatting is dat we meer aanvragen zullen ontvangen in elk geval de komende paar jaar. Om de toename van het aantal aanvragen te kunnen verwerken is extra capaciteit nodig. Er wordt voor 2022 en 2023 incidenteel 2 fte extra gevraagd (€220.000). We schatten in dat 75% van deze kosten door extra legesinkomsten wordt afgedekt. Het programma binnenstedelijke ontwikkelingen heeft bij hun voorstel aangegeven dat er een relatie is met de benodigde capaciteit voor vergunningverlening. De netto lasten van dit voorstel komen uit op € 55.000.

Voorstel 2.9	Regio Deal Foodvalley (proceskosten)
Beleidsdoel	2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw

Voor de uitvoering van de Regiodeal Foodvalley hebben wij € 10 miljoen beschikbaar gesteld bij de Zomernota 2020, als onderdeel van een totaalbudget voor de Regiodeal van ruim € 73 miljoen. Voor de uitvoering van de regiodeal is een projectbureau ingericht als onderdeel van het regiokantoor Foodvalley, onder aansturing van een regiodealmanager die door ons is gedetacheerd. De kosten voor deze tijdelijke formatie zijn niet opgenomen in de begroting van de Regiodeal. Op ons is een beroep gedaan om bij te dragen in deze proceskosten. Door de Regio Foodvalley en de provincie Gelderland wordt een bijdrage geleverd.

Voor de uitvoering van de Regiodeal Foodvalley zijn, naast de inzet van medewerkers op verschillende onderdelen van de Regiodeal, door ons geen proceskosten begroot. De bijdrage van € 10 miljoen is volledig bestemd voor materiële kosten. De inschatting is dat 50% van de detachingskosten binnen de begroting van de Regiodeal gevonden kan worden, voor andere 50% wordt extra budget gevraagd voor een periode van twee jaar (per jaar € 70.000).

Bijkomend voordeel van deze detachering is dat de medewerker - ook al is deze volledig gedetacheerd en werkt deze ten dienste van de Regiodeal en al haar partners - als 'voortuitgeschoven post' van de provincie in de regio Foodvalley werkt. Door diverse van onze collega's wordt deze medewerker als 'toegangspoort' voor verschillende zaken die in de regio spelen (Economic Board Foodvalley, Stichting Foodvalley NL, stikstofdossier, samenwerkingsagenda landbouw enz.) benaderd.

Voorstel 2.10	Landbouwvisie SAL
Beleidsdoel	2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw

De Landbouwvisie is vastgesteld in 2018, de Samenwerkingsagenda Landbouw (SAL) die hieruit voortvloeit in 2019. De Landbouwvisie en de SAL beschrijven een groot aantal concrete doelen en instrumenten. Jaarlijks rapporteren wij u over de voortgang.

De SAL stelt doelen voor 2023 en 2030. Voor een aantal projecten en programma's vindt tijdens de looptijd van de SAL aparte besluitvorming plaats. Dit zijn meestal wat grotere en meerjarige programma's. Voorbeelden hiervan zijn de Plattelandscoaches (begroting 2020) en de Voedselagenda.

Daarnaast wordt er vanuit de SAL ingezet op een groot aantal kleinere projecten. Zelfstandig of in samenwerking met anderen. Hierbij kan gedacht worden aan onderzoek naar luchtwassers, onderzoek naar de landbouwstructuur (verkaveling), pilots voor de realisatie van 'zonnevelden met draagvlak' en proeftuinen voor de ontwikkeling van KPI's ten behoeve van Kringlooplandbouw. Deze activiteiten zijn veelsoortig en niet op voorhand meerjarig te programmeren. Vaak is (co)financiering voor realisatie noodzakelijk.

Voor de realisatie van SAL zijn echter geen structureel financiële middelen beschikbaar. Zonder deze middelen wordt de uitvoering ernstig bemoeilijkt. Om de realisatie van de SAL succesvol te kunnen voortzetten, wordt in ieder geval voor 2022 € 180.000 aan incidentele middelen gevraagd. De Landbouwvisie en de SAL vormen het kader voor de besteding.

Programma 3. Bodem, water en milieu

#	3. Bodem, water en milieu	Incidenteel				Structureel			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
3.1	Uitvoeren Bodem en waterprogramma					530	530	530	530
3.2	Sport en bewegen	295	245	245	245				
3.3	Mooie en veilige dijken	300	1.000	1.500	3.000				
Totaal 3. Bodem, water en milieu		595	1.245	1.745	3.245	530	530	530	530

Voorstel 3.1 Uitvoeren Bodem en waterprogramma 2022-2027

Beleidsdoel 3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit

Het Bodem- en waterprogramma 2022-2027 (BWP) wordt begin 2022 vastgesteld door uw Staten en bevat een verdere uitwerking van de ambities die zijn opgenomen in de Omgevingsvisie. Onderdeel van het BWP is het Regionaal Waterprogramma en daarmee een verplicht programma onder de Omgevingswet. Het Ontwerp BWP is op 18 mei 2021 door GS vastgesteld en geeft een goede indruk van de opgave en provinciale rol om ambities en doelen te realiseren. Extra provinciale inzet is nodig voor de onderwerpen zoetwatervoorziening, waterkwaliteit en duurzaam gebruik van de ondergrond.

Zoetwatervoorziening en toekomstig bestendig watersysteem:

Toenemende droge periodes vragen om extra inzet van de provincie. Dit heeft betrekking op het gehele bodem- en watersysteem: grond- en oppervlaktewater, en de wens om naar meer circulair beheer te komen in de provincie Utrecht. Daarnaast is er meer inzet nodig om ruimtelijke ordening (RO) en water beter met elkaar te verbinden door onderzoek te doen en actiever aan te sluiten bij verschillende RO-trajecten. Dit sluit aan op amendement 10 bij de Omgevingsvisie (Juiste functie op de juiste plek).

Waterkwaliteit:

Landelijke en maatschappelijk is er veel aandacht voor onder andere opkomende stoffen en het halen van de KRW-doelen in 2027 (laatste periode). Incidenteel budget dat eerder was toegekend door uw Staten eindigt per 1 januari 2022. Het realiseren van de waterkwaliteitsdoelen wordt steeds meer een aanpak waarbij ook andere (gebieds)processen moeten worden benut.

Duurzaam gebruik ondergrond:

De toenemende drukte in de ondergrond vraagt om extra inzet van de provincie. De provincie pakt de regie op voor het ontwikkelen van een 3D-systematiek om samen met andere partijen tot een gezamenlijke afweging en keuzes over veilig en duurzaam ondergronds ruimtegebruik te komen, die samenhangen met de maatschappelijke opgaven in een bepaald gebied.

Financiën:

Voor de uitvoering van het BWP is € 530.000 extra per jaar nodig (voor 3 fte en € 200.000 materieel budget). Dit heeft te maken met de vele complexe vraagstukken die zich voordoen zoals toenemende periodes met droogte, het voorkomen van schadelijke stoffen in het bodem- en watersysteem en het steeds intensiever gebruik van de diepere ondergrond. De financiering van enkele bodem- en grondwatertaken, zoals aanpak grondwatersaneringen, is na 2022 afhankelijk van Rijksfinanciering en overgebleven gelden uit het bestaande Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant (PUB). Hierover wordt uw Staten apart geïnformeerd.

Voorstel 3.2	Sport en bewegen
Beleidsdoel	3.4 De leefomgeving is gezond en veilig

In de Statenvergadering van 14 april stelde uw Staten het Beleidskader Sport en Bewegen 2021-2025 'Sport en bewegen geeft nieuwe energie' vast. Met de daarin beschreven aanpak geven we invulling aan onze ambitie om de inclusieve breedtesport op duurzame accommodaties te versterken. We zetten in op een buitenruimte die uitnodigt tot sport en bewegen. Zoals verwoord in de provinciale omgevingsvisie: een groene omgeving die stimuleert dat mensen elkaar ontmoeten. Sport en bewegen dragen bij aan ontmoetings- en ontspanningsmogelijkheden en een gezond leven. We stimuleren de realisatie van duurzame sportplekken, clubaccommodaties van verenigingen die minder energie willen verbruiken en duurzame energie gaan opwekken. We ondersteunen sportparken die hittebestendig worden en klimaatadaptiever. Tot slot zetten we in op sport die toegankelijk en beter bereikbaar is voor inwoners uit Utrecht. Ook voor mensen met een beperking en/of minder inkomen. Een sportplek waar je jezelf kunt zijn ongeacht je seksuele geaardheid of afkomst. In het beleidskader is aansluiting gevonden bij lopende programma's, waarmee de integraliteit bevorderd wordt. Ook externe partijen zien een rol weggelegd voor de provincie op het gebied van sport. Een rol wordt vooral gezien op verbinden, aanjagen en partijen bij elkaar brengen. Door het regionale schaalniveau wordt de meerwaarde van de provincie ten opzichte van individuele gemeenten gezien.

In het beleidskader is een gedetailleerde onderbouwing van de gevraagde bedragen opgenomen. Aan het einde van de planperiode zal een evaluatie van het beleid worden gehouden. Deze zal aan u worden voorgelegd.

In uw vergadering van 14 april stelde u het Beleidskader vast onder voorbehoud van toekenning van de benodigde financiën bij de Kadernota 2022. Dat besluit ligt nu voor.

Voorstel 3.3	Mooie en veilige dijken
Beleidsdoel	3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd

De basis voor dit voorstel is het in 2018 door PS vastgestelde ambitiedocument Sterke Lekdijk en Grebbedijk en het in 2020 door GS vastgestelde Programmaplan Mooie en Veilige dijken. Tevens geeft het voorstel invulling aan PS-motie 85 (verkeersveilige recreatie Lekdijk) en de daarmee samenhangende door GS in 2020 vastgestelde visie op mobiliteit en recreatie Sterke Lekdijk. De programmadoelen zijn ook benoemd in het coalitieakkoord.

Met het programma wordt samengewerkt met diverse gebiedspartners (waaronder waterschappen, gemeenten, staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat) aan een integrale gebiedsaanpak, waarin we ruimtelijke kwaliteit toevoegen aan de Nederrijn- en Lekdijk op gebied van natuur, cultuur-historie aan de Nieuwe Hollandse waterlinie, landschap, recreatie en mobiliteit.

Bij een dergelijke (meerjaren) gebiedsaanpak hoort een integraal budget waar de provincie met een relatief kleine bijdrage kan zorgen dat een betere kwaliteit ook daadwerkelijk wordt toegevoegd (vliegwieleffect). De totale dijkversterking in de provincie Utrecht heeft een orde grootte van circa € 0,5 Miljard. Welke investering voornamelijk voor rekening is van de Waterschappen en Rijkswaterstaat. De provinciale middelen zijn bedoeld als realisatiegelden en zal altijd de vorm van co-financiering hebben. Zoals bijvoorbeeld investeringen in verbeteringen in de verkeersveiligheid, investeringen in cultureel erfgoed, het aanleggen van recreatieve rustpunten en diverse natuurontwikkelingen.

Bij vaststelling van het ambitiedocument door PS is aanvankelijk aangegeven dat in de kadernota 2020 een voorstel zou worden gedaan om een programmabudget van orde grootte € 10 miljoen te reserveren. Dit is bij de vaststelling van het programmaplan door GS aangescherpt en is aangegeven dat in de kadernota 2022 een voorstel zou worden gedaan om orde grootte € 9 miljoen programmabudget te reserveren voor de periode t/m 2025. Het voorstel valt nu lager uit dan eerder aangegeven. Dit omdat een aantal ramingen concreter is geworden (en de bedragen naar beneden zijn bijgesteld) en omdat een deel van de benodigde middelen (circa

€ 2 miljoen) na de periode van deze kadernota valt (2027). De tranches die nu worden aangevraagd zijn in lijn met de inschatting van de verwachte/benodigde bestuurlijke toezeggingen in de diverse deelgebieden.

Het programma gaat over acht deelprojecten (totaal ca 80 km). Drie projecten daarvan zijn nu in de opstartfase. In vijf projecten zijn reeds middels bestuurlijke samenwerkingsovereenkomsten afspraken gemaakt met de gebiedspartners over de verkenningsfase. Hiervoor zijn de middelen al beschikbaar. In drie van de acht deelprojecten zijn de samenwerkingsovereenkomsten voor de komende planvormingsfase bijna gereed, waarin afspraken gemaakt worden voor kostenverdeling voor deze fase met een doorkijk naar de realisatie. Voor traject Salmsteke zijn al concrete afspraken gemaakt voor de plan en realisatiefase en zijn verplichtingen aangegaan middels een subsidieverlening. Hiervoor heeft PS al reeds de middelen beschikbaar gesteld.

Het onderhavige voorstel is onderdeel van een "package deal". Hiernaast zal € 2 miljoen aanvullend komen uit het IGP, (voor het deeltraject Culemborgse Veer-Beatrix sluizen) naast de € 1 miljoen die al bij de Zomernota 2020 vanuit het IGP door PS beschikbaar is gesteld voor Salmsteke. In het IGP is hiervoor een reservering gemaakt. In 2021 zal een realisatieplan deeltraject Culemborgse Veer-Beatrix aan PS worden voorgelegd en gevraagd worden de middelen ook daadwerkelijk ter beschikking te stellen. Voor de natuurmaatregelen zullen er middelen uit het AVP beschikbaar worden gesteld. Ook het rijk doet op diverse manieren een bijdrage. Deels via de waterschappen en het hoogwaterbeschermingsprogramma, deels via het cultureel erfgoedfonds. Alleen door al deze middelen te bundelen en slim in te zetten kunnen de ambities gerealiseerd worden. Dit provinciaal voorstel is daarmee een wezenlijk onderdeel en aanjager van het realiseren van kwaliteitsverbetering rondom de dijkversterking en is een kans die 1x in de 30 jaar voorkomt.

Programma 4. Energietransitie

#	4. Energietransitie	Incidenteel				Structureel			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
4.1	Regierol REIS					430	430	430	430
Totaal 4. Energietransitie		-	-	-	-	430	430	430	430

Voorstel 4.1	Regierol Regionale Energie Infrastructuur (REIS)
Beleidsdoel	4.2 De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in de provincie Utrecht is sterk toegenomen

De energie-infrastructuur wordt meer en meer een kritische randvoorwaarde voor toekomstige ruimtelijk-economische ontwikkelingen en is in de provinciale Omgevingsvisie opgenomen als een provinciaal belang. De energietransitie (o.a. Regionale Energiestrategieën voor grootschalige opwek van elektriciteit en kleinschalige opwek via zon op daken), woningbouw, mobiliteit (Nationale Agenda Laadinfrastructuur) en economische ontwikkelingen vragen steeds meer capaciteit van de regionale energie-infrastructuur. Daardoor zit de belasting van met name het elektriciteitsnet op steeds meer plaatsen aan zijn limiet. Ook is aandacht nodig voor de stabiliteit van het net. Verschillende partijen, waaronder de netbeheerders, signaleren dat regie nodig is.

De provincies hebben gezamenlijk besloten hier een regierol in te pakken en een programma op te stellen voor de invulling van de regierol. Mogelijk wordt deze regierol op termijn ook wettelijk verankerd in de Energiewet 2.0. De kosten worden geschat op € 5 – € 9 miljoen per jaar voor alle provincies samen. De kosten verschillen per provincie en zijn afhankelijk van de omvang van de opgave. De schattingen per provincie lopen uiteen van 2-6 fte plus een jaarlijks bedrag van € 200.000 – € 500.000 voor onderzoek en begeleiding van projectbesluiten. In de provincie Utrecht is de opgave m.b.t. aanpassingen in het netwerk relatief beperkt maar wel uiterst complex gezien de grote druk op de beschikbare ruimte. De verwachting is dat hiervoor met ingang van 2022 twee fte en een jaarlijks bedrag van € 200.000 nodig is. Het betreft hier een nieuwe opgave en rol voor de provincie waarvoor binnen de huidige begroting van het programma energietransitie geen ruimte is.

Programma 5. Bereikbaarheid I – Algemeen

#	5. Bereikbaarheid I - Algemeen	Incidenteel				Structureel			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
5.1	Nota Kapitaalgoederen 2021-2025 Wegen, inclusief jaarlijks 1.250 mln. in verband met gedeeltelijke vrijval reserve Beheer en Onderhoud					2.201	2.201	2.201	2.201
Totaal 5. Bereikbaarheid I - Algemeen		-	-	-	-	2.201	2.201	2.201	2.201

Voorstel 5.1	Nota Kapitaalgoederen Wegen 2021-2025
Beleidsdoel	5.1 Het provinciale netwerk is sterk

De Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit 2021 (NKG) bevestigt het beeld dat zich aftekende in de Meerjarenonderhoudsprogramma's (MOP) van 2020 en 2021: De budgetbehoefte voor het beheer van de provinciale infrastructuur is structureel gegroeid ten opzichte van de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit van 2018. Dit is onder meer gevolg van de uitbreiding van het areaal met de gemeente Vijfheerenlanden, maar ook aanpassingen van kosten kentallen en indexering. De trend in de MOP's was aanleiding om de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit een jaar eerder te actualiseren.

De Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit 2021 prognosticeert de kosten voor variabel onderhoud 20 jaar vooruit tot en met 2040 in overeenstemming met de Nota Investeren, waarden en exploiteren. Rekening houdend met dekking van 80% van de budgetbehoefte voor het variabel onderhoud en 100% van vast onderhoud leidt dit tot structurele aanvullende dekking in de begroting:

Wegen, vaarwegen c.a. € 2.201.000

Door het opnemen van deze extra en geactualiseerde jaarlijkse budgetruimte voor onderhoud is het niet noodzakelijk dat de reserve Beheer en Onderhoud (Vaar)wegen op het huidige niveau blijft bestaan. Bij de jaarrekening 2020 was het saldo € 31,8 miljoen. We stellen voor om een bedrag van € 22,5 miljoen te laten vrijvallen uit deze reserve, zoals ook wordt toegelicht in de paragraaf 3.2.1 Dekkingsvoorstellen. Het resterende saldo in de reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen is naar verwachting voldoende voor het opvangen van incidentele tekorten op variabel onderhoud in de periode tot 2040.

Door de gerealiseerde uitgaven aan onderhoudswerkzaamheden te evalueren op basis van nacalculatie groeit de kennis en ervaring van de uitgaven aan beheer van de infrastructuur. Bij de eerstvolgende herziening van de NKG over vier jaar wordt daarmee de prognose weer verder aangescherpt. En daarmee kan ook de ontwikkeling van de reserve worden bijgestuurd.

Programma 6. Bereikbaarheid II – Openbaar vervoer

#	6. Bereikbaarheid II - OV	Incidenteel				Structureel			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
	Nota Kapitaalgoederen 2021-2025 Openbaar								
6.1	Vervoer					3.236	3.236	3.236	3.236
Totaal 6. Bereikbaarheid II - OV		-	-	-	-	3.236	3.236	3.236	3.236

Voorstel 6.1	Nota Kapitaalgoederen Openbaar Vervoer 2021-2025
Beleidsdoel	6.1 OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht

De Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit 2021 (NKG) bevestigt het beeld dat zich aftekende in de Meerjarenonderhoudsprogramma's (MOP) van 2020 en 2021: De budgetbehoefte voor het beheer van de provinciale infrastructuur is structureel gegroeid ten opzichte van de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit van 2018. Dit is onder meer gevolg van de uitbreiding van het areaal met de uitbreiding en vernieuwing van de tram, maar ook aanpassingen van kosten kentallen en indexering. De trend in de MOP's was aanleiding om de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit een jaar eerder te actualiseren.

De Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit 2021 prognosticeert de kosten voor variabel onderhoud 20 jaar vooruit tot en met 2040 in overeenstemming met de Nota Investeren, waarden en exploiteren. Rekening houdend met dekking van 80% van de budgetbehoefte voor het variabel onderhoud en 100% van vast onderhoud leidt dit tot structurele aanvullende dekking in de begroting:

Tramsysteem € 3.236.000

Door de gerealiseerde uitgaven aan onderhoudswerkzaamheden te evalueren op basis van nacalculatie groeit de kennis en ervaring van de uitgaven aan beheer van de infrastructuur. Dit is vooral van toepassing op het nieuwe tramsysteem dat nu operationeel is. Bij de eerstvolgende herziening van de NKG over vier jaar wordt daarmee de prognose weer verder aangescherpt. En daarmee kan ook de ontwikkeling van de reserve worden bijgestuurd.

Programma 7. Cultuur en erfgoed

#	7. Cultuur en erfgoed	Incidenteel				Structureel			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
7.1	Streekmusea	500	500	500	500				
7.2	Archeologisch depot (verhoogde huur nieuwe locatie)							70	70
Totaal 7. Cultuur en erfgoed		500	500	500	500	-	-	70	70

Voorstel 7.1	Museumbeleid 2021-2025 'Beter in verbinding'
Beleidsdoel	7.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog

In de Statenvergadering van 2 juni 2021 krijgt PS het voorstel voorgelegd over het nieuwe museumbeleid: Museumbeleid 2021-2025, 'Beter in verbinding'. Dit is een nog niet uitgewerkte ambitie uit het coalitieakkoord. De uitwerking was ook aangekondigd in het vorig jaar door PS vastgestelde Cultuur- en erfgoedprogramma "Voor Jong & Altijd". Met de nu voorgestelde invulling wordt een belangrijke stap gezet in de realisatie van meerjarendoel 7.2.3: "Het beheer van Utrechts erfgoed is effectiever en efficiënter, de promotie richt zich op zo breed en divers mogelijk publiek".

Streekmusea zorgen voor lokale binding en identiteitsvorming, en staan voor de uitdaging het 'Verhaal van Utrecht' nog beter te vertellen en een breed en divers publiek te bereiken. We willen het potentieel van streekmusea beter benutten en ze helpen toekomstbestendig te worden. Op basis van onderzoek naar de wensen van musea zelf zetten we in op netwerkvorming, gezamenlijke marketing, vernieuwing van vaste presentaties en zichtbaarheid van musea buiten hun muren. Ook vernieuwen en bestendigen we ons al langer bestaande beleid voor de kasteelmusea. Een substantieel deel (ca. € 400.000 p.j.) van het gevraagde budget betreft provinciale bijdragen aan investeringen in vernieuwing van museale presentaties en inrichting van musea. De inzet van de provincie trekt naar verwachting van de musea zelf ook andere financiers/fondsen over de streep.

Uit onderzoek weten we dat minstens acht streekmusea concrete vernieuwingsplannen hebben, en de verwachting is dat met het gevraagde budget in vier jaar minstens tien musea gesteund kunnen worden bij vernieuwing van presentaties en herinrichting (van in totaal circa 36 streekmusea en 4 kasteelmusea). Daarnaast willen we ook een bijdrage leveren aan minstens tien (samenwerkings)projecten (ca. €75.000 p.j.) gericht op publieksverbreding en publieksgerichte digitalisering. Ten slotte zetten we een bedrag in voor professionalisering en marketing van alle streekmusea door inzet van ondersteunende en aanjagende organisaties (ca. €25.000 p.j.).

In het Statenvoorstel wordt aan de vaststelling de voorwaarde gekoppeld van de beschikbaarstelling van de middelen bij deze Kadernota 2022.

Voorstel 7.2	Archeologisch depot (verhoogde huur nieuwe locatie)
Beleidsdoel	7.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog

Het provinciaal archeologisch depot, noodzakelijk voor onze wettelijk verplichte taak om archeologische vondsten op te slaan onder de juiste conserverende omstandigheden, is vol. Het depot wordt gehuurd van de Gemeente Utrecht. Er wordt ook reeds extern (dure) ruimte bij gehuurd. Het huidige depot is niet alleen te klein maar voldoet ook niet meer aan alle vereisten, zowel op het gebied van conservering als ARBO-technisch. De problematiek is al eerder met u gedeeld in jaarcyclus-stukken en het nieuwe Cultuur- en erfgoedprogramma. Door de gemeente wordt een nieuw depot gerealiseerd voor de Utrechtse musea en het gemeentelijk archeologisch depot, waar we ook weer ruimte zullen huren. De huursom verdubbelt met name vanwege de vergrote omvang die nodig is om langdurig voldoende ruimte te hebben; de vierkante-meterprijs blijft vrijwel gelijk. Volgens planning zal in 2024 het nieuwe depot klaar zijn, zodat met ingang van dat jaar extra middelen nodig zijn.

Programma 8. Economie

#	8. Economie	Incidenteel				Structureel			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
8.1	Recreatie en toerisme	968	964	934					
8.2	Realisatie HCA	750	1.150	1.650	1.650				
8.3	Intensivering en verduurzaming bedrijventerrein	3.000	3.000	3.000	3.000				
Totaal 8. Economie		4.718	5.114	5.584	4.650	-	-	-	-

Voorstel 8.1	Recreatie en toerisme
Beleidsdoel	8.5 De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut

Met het Programma Recreatie en Toerisme wordt invulling gegeven aan het vrijetijdsbeleid zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie. De eerdere uitwerkingen (Visie 2020 en Programma 2016-2019) zijn afgelopen. In het nieuwe Programma geven we voor de periode 2021-2024 uitwerking aan Beleidsdoel 8.5 en de daarbij horende Meerjarendoelen. Het Programma wordt grotendeels gedekt uit de bestaande structurele middelen. De structurele middelen vertonen wel een terugloop in 2022 (- €300.000). Het voorliggend Kadernota-voorstel betreft een intensivering van bestaande én nieuwe activiteiten op de volgende punten:

- a. De druk op recreatief groen en routes is enorm en vergt versnelde investeringen, om de basis op orde te krijgen, nog los van de toekomstige investeringen die Groen Groeit Mee van alle stakeholders vraagt. De extra middelen worden op de volgende onderdelen ingezet:
 - versterken van de regionale of bovenlokale routestructuren;
 - de periodiek noodzakelijke revisie van de bestaande wandel- en fietsroutenetwerken;
 - De aanpassingen en kwaliteitsverbeteringen van de Toeristische Overstap Punten (TOP's);
 - Verbeteren en vergroten van het sloepen-netwerk;
 Voor 2022 gaat het hierbij om € 375.000
- b. Met het oog op klimaatadaptatie is extra aandacht nodig voor het tekort aan zwemwater; het tekort is al eerder gesignaleerd maar wordt niet opgelost zonder publieke middelen.
- c. Meer dan tot nu toe willen we in gebieden en bij routes de duurzaamheid (circulair materiaal gebruik) en inclusiviteit (toegankelijkheid voor verschillende groepen) versterken.
Voor b en c samen gaat het in 2022 om € 100.000.
- d. Verder is er vanuit inhoudelijke doelen als spreiding en optimalisaties van gebieden en routes een grote data- en onderzoeksbehoefte; denk bijvoorbeeld aan de Druktemonitor en het door-ontwikkelen hiervan. Voor 2022 gaat het hierbij om € 225.000.
- e. En tot slot zijn er extra middelen nodig om de samenwerking tussen de DMO's (marketingorganisaties) te versterken, en te komen tot gerichte, op spreiding sturende communicatie over de regio. Voor 2022 gaat het hierbij om € 268.000.

In de PS-vergadering van juli ligt de Kaderstelling recreatie en toerisme voor. Het nieuwe Programma Recreatie en toerisme ontvangt u na het zomerreces. In de werksessie op 21 april is met de Commissie BEM al een 80%-versie van het nieuwe Programma gedeeld.

Voorstel 8.2	Realisatie Human Capital Agenda
Beleidsdoel	8.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst

In het Coalitieakkoord is een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt als een van de speerpunten van ons economisch beleid benoemd. De afgelopen jaren is hard gewerkt om samen met partners in de regio (onderwijs-overheid-ondernemers) een Human Capital Agenda op te stellen (voorheen Regionale Onderwijs- en arbeidsmarktagenda). Hier liggen meerdere moties van PS aan ten grondslag en de behoefte aan een HCA is door de Covid-crisis extra urgent en belangrijk geworden. De HCA omvat een programma voor 7 jaar met drie stevige ambities;

- a. Het stimuleren van veilige en soepele overstappen naar beroepen waar we als regio tekorten en groei verwachten,
- b. Het vanzelfsprekend maken van 'Leven lang ontwikkelen' voor de gehele beroepsbevolking.
- c. Het helpen van de gehele beroepsbevolking om op het basisoniveau van digitale vaardigheden te komen.

Om PS mee te nemen zijn er eerder dit jaar twee infosessies met PS geweest over de totstandkoming en doelstellingen van de HCA. Er ligt nu een Statenvoorstel bij PS. Op 2 juni is besluitvorming over het statenvoorstel voorzien. We zijn daarbij op het punt dat we gaan toewerken naar een uitvoeringsorganisatie, die in de aansturing onderdeel uitmaakt van de Economic Board Utrecht, maar waarvoor de betrokken partijen in het clusterbestuur HCA (provincie, gemeenten, kennisinstellingen en werkgevers(-vertegenwoordigers)) in gezamenlijkheid de menskracht gaan werven. Daarnaast wordt er door alle betrokken partijen nu gewerkt aan het beschikbaar krijgen van middelen voor de benodigde bijdrage.

De Provincie Utrecht doet dit nadrukkelijk niet alleen, maar samen met partners in de regio. Gezamenlijk wordt het budget voor het opstarten van de uitvoering (coördinatoren en communicatie), het monitoren van de resultaten en het lerend netwerk voor programma's en projecten gefinancierd. Daarom vragen we voor deze periode meerjarig incidenteel budget aan, aanvullend op het structurele budget dat er is binnen het programma Economie. De provincie neemt een deel van de kosten voor de uitvoering op zich, de overige kosten worden gedekt door andere partners in de samenwerking, zoals gemeenten en onderwijs- en kennisinstellingen. In totaal gaat het ten aanzien van de governance (coördinatoren en communicatie) om een bedrag van € 150.000 vanaf 2022 t/m 2027. Daarnaast voorzien we dat er middelen nodig zijn om programma's en projecten aan te jagen die bijdragen aan het realiseren van de concrete doelstellingen. Hierbij kan gedacht worden aan het inrichten van een digitaal platform waar werkenden en werkzoekenden overzicht krijgen van alle beschikbare trainingen en opleidingen in de regio. Maar ook aan het oprichten van een community van ICT-bedrijven die samenwerken om hun personeelsvragen op te lossen. Een derde voorbeeld is het opzetten van een lerend netwerk waaraan alle arbeidsmarktinitiatieven in de regio aan deelnemen om zo van elkaar te leren wat wel en niet werkt.

Het gaat daarbij om middelen die bijdragen aan de ondersteunende structuren in de regio (€ 250.000 in 2022, € 150.000 in de jaren erna), maar ook om het beschikbaar stellen van een impulsbudget om nieuwe projecten en programma's aan te jagen (€ 1 miljoen in 2022, € 1,5 miljoen in 2023 en € 2 miljoen vanaf 2024). We gebruiken dit budget ook om andere beschikbare budgetten op nationaal en Europees niveau aan te kunnen vragen (co-financiering).

Voorstel 8.3	OMU Intensivering en Verduurzaming Bedrijventerreinen
Beleidsdoel	8.4 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit

De Metropoolregio Utrecht groeit snel. Het hebben van voldoende vestigingsmogelijkheden voor ondernemingen is belangrijk, echter de ruimte is schaars. In het afgelopen jaar hebben we met regio's en gemeenten afspraken gemaakt over de programmering van bedrijventerreinen (zowel voor nieuw als intensivering bestaand), binnen het Kader voor Regionale Programmering (vastgesteld door PS). We streven daarbij in de komende 10-15 jaar naar het equivalent van 85 ha. extra ruimte op bestaande bedrijventerreinen door het intensiveren van het

ruimtegebruik. Deze afspraken zullen na de zomer 2021 ter informatie aan PS worden gestuurd. Om de opgave op het gebied van intensivering van bestaande bedrijventerrein scherp te krijgen hebben we in 2020 en eerste kwartaal van 2021 de volgende zaken laten onderzoeken:

- a. De kansrijkheid om te kunnen intensiveren (Stec),
- b. De creatieve mogelijkheden bij intensivering (PARK),
- c. De financiële onderbouwing van intensivering (Metafoor).

In twee informatiesessies met de commissie BEM is deze informatie gedeeld en is PS meegenomen in de voorlopige plannen. Hiertoe is het Plan van Aanpak 'Intensivering en Verduurzaming Bestaande Bedrijventerreinen' opgesteld door Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU), met als belangrijkste doelstellingen:

- a. Door intensivering niet alleen te investeren in de economische waarde, maar ook de in de maatschappelijke en ecologische waarde van bedrijventerreinen, waardoor naast de kosten van intensivering ook belangrijke maatschappelijke baten gerealiseerd worden;
- b. Het aanpakken van onderbenutting, veroudering, oneigenlijk gebruik en ondermijning op bedrijventerreinen;
- c. Het stimuleren van verduurzaming van werklocaties door het versterken van het vermogen van bedrijven om meer klimaatadaptief, vergroenend, circulair, biodivers, energiebesparend en -opwekkend te zijn;
- d. Het doorbreken van marktfaalen in de markt van bedrijventerreinen, vanwege gebrek aan kennis, veranderde marktomstandigheden en het ontbreken van financiële prikkels;
- e. Het accommoderen van 20-30% van de behoefte aan extra ruimte voor bedrijventerreinen (ca. 85 ha.) door intensivering.

Met de uitvoering van dit plan:

- Geven we invulling aan de uitwerking van het bedrijventerreinenbeleid, met een regulerend spoor (afspraken uit het Regionaal Programma Wonen-Werken) en een faciliterend spoor (ondersteuning en facilitering van betrokken partijen bij intensivering).
- Ondersteunen we gemeenten en stimuleren we private partijen in de ingewikkelde en langdurige processen van intensivering van bestaande bedrijventerreinen.
- Wordt de extra inzet op intensivering van bestaande bedrijventerreinen vastgelegd in de regionale programmeringsafspraken haalbaar.
- Worden door investeringen in intensivering, andere grote maatschappelijke investeringen voorkomen, zoals in nieuwe bedrijventerreinen, in mobiliteit/infrastructuur, in nabijheid van werkgelegenheid, in tegengaan verrommeling, onveiligheid en ondermijning en in natuurcompensatie. De investeringen die voorkomen worden zijn niet allemaal te kapitaliseren.
- Komt op de huidige werkwijze van uitvoeringsorganisatie OMU (facilitator, financier en investeerder) veel meer nadruk te liggen op strategische aankopen en regie op schuifruimte.

Programma 9. Bestuur

#	9. Bestuur	Incidenteel				Structureel			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
9.1	Vergoeding statenleden					64	64	64	64
9.2	Bijdrage fractievergoedingen					70	70	70	70
9.3	Sociale agenda	200	200						
9.4	Mediafonds	220							
9.5	Formatie-uitbreiding Kabinet CvdK					236	236	236	236
9.6	Circulaire samenleving	255	255	645					
9.7	Coördinatie en monitoring klimaataanpak	215	215						
Totaal 9. Bestuur		890	670	645	-	370	370	370	370

Voorstel 9.1 Vergoeding statenleden

Beleidsdoel 9.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk

Met ingang van 2019 moet aan de statenleden jaarlijks een vergoeding voor pensioen en overlijden uitgekeerd worden. Deze vergoeding is nog niet in de meerjarenbegroting verwerkt. (Zie ook Zomernota 2020).

Voorstel 9.2 Bijdrage fractievergoedingen

Beleidsdoel 9.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk

In 2019 zijn er fracties bijgekomen. Als gevolg hiervan en achtergebleven indexering is er een tekort van € 70.000 per jaar op het hiervoor beschikbare budget.

9.3 Sociale agenda

Beleidsdoel 9.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief

Het programma Sociale Agenda agendeert, stimuleert en biedt kennis en ondersteuning hierop en voert zelf een aantal projecten uit. De uitwerking vindt plaats in samenwerking met de verschillende beleidsterreinen en de verankering in de programma's en in de lijn. Vanuit de Sociale Agenda zijn er zorgen of deze verbinding met de beleidsterreinen en de verankering in de programma's voldoende tot stand kunnen komen. Uit de inventarisatie van activiteiten voor het uitvoeringsprogramma blijkt dat met name in de samenwerking met externe partners een (financiële) bijdrage wordt gevraagd. Denk hierbij aan activiteiten omtrent de motie Regenboog Provincie of het bevorderen van inclusie en participatie door kwetsbare groepen in projecten. Maar ook het bevorderen van de inclusie en diversiteit in onze eigen organisatie, onze bedrijfsvoering en onze werkwijze vraagt extra capaciteit. Om dit te realiseren is er meer inzet en capaciteit nodig en is zowel voor 2022 als voor 2023 een verhoging van het werkbudget met € 200.000 naar € 500.000 nodig.

Voorstel 9.4	Mediafonds
---------------------	-------------------

Beleidsdoel	9.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot
-------------	--

Provinciale Staten hechten belang aan een gezond journalistiek ecosysteem. Kritische, onderzoekende en objectieve journalistiek draagt bij aan een goed bestuur en een gezonde democratie. Lokale media zijn volgens het onderzoek 'Versterking lokale journalistiek' niet of nauwelijks in staat om deze rol goed te vervullen. Een goede informatie- en nieuwsvoorziening over beleids- en besluitvorming en de prestaties van politici en bestuurders is een randvoorwaarde voor een goed functionerende democratie. Traditioneel zijn de media hierin een belangrijke intermediair. Zij vangen het geluid van de straat waar politici op kunnen reageren, zij zijn een waakhond, zij zijn kritisch op overheden en hebben daarnaast een verbindende rol in de gemeenschap. De lokale en regionale journalistieke infrastructuur staat onder druk. We zien op regionale schaal een grote verscheidenheid; van zogenaamde witte vlekken met weinig lokaal nieuws tot successen.

Daarnaast zijn er zorgen over het bereik. Over het algemeen neemt de oplage van regionale kranten af. Lokale omroepen zijn goed aanwezig, maar het publiek vergrijsd en veel lokale omroepen zitten in financieel zwaar weer of zijn kwetsbare vrijwilligersinitiatieven. De coronamaatregelen maken des te meer duidelijk hoe kwetsbaar lokale media zijn in een crisis met teruglopende reclame-inkomsten. Het indicatieve bedrag voor het te vullen fonds en de subsidieregeling(en) is € 200.000. De uitvoeringskosten bedragen € 20.000. Een mediafonds en/ of subsidieregeling is niet voorzien in de begroting. Daarom wordt deze financiering betrokken bij de besluitvorming van deze Kadernota.

Voorstel 9.5	Formatie-uitbreiding Kabinet cvK
---------------------	---

Beleidsdoel	9.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk
-------------	--

Er wordt steeds vaker een beroep gedaan op de Commissaris van de Koning als Rijksorgaan. Recente voorbeelden zijn het stikstofdossier en de toenemende rol bij de opvang van asielzoekers, de flexibilisering van de asielketen en de huisvesting van statushouders. Structurele ondersteuning en advisering zijn noodzakelijk bij de opdracht om meer plekken voor asielzoekers te bevorderen. Het secretariaat van de Provinciale Regietafel Vluchtelingen speelt hierbij een belangrijke rol. Daarnaast is er sprake van een groeiende behoefte aan bestuursadvisering voor de uitvoering van de provinciale taken van de CvdK. Hiervoor is 1 fte nodig.

Op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid is, sinds de bezuinigingen in 2012, geen formatie meer voor het onderhouden van het Provinciaal Crisis Centrum (PCC) en de provinciale risicokaart. Tijdelijke oplossingen als collegiale uitleen en het inzetten van trainees zijn niet afdoende gebleken. Daarnaast is de afgelopen periode gebleken dat in een aantal situaties, zoals bij de tramaanslag op 18 maart 2019 en bij de boerenprotesten later dat jaar, de provincie Utrecht niet beschikt over een crisisteam dat direct en volgens vaste afspraken kan acteren. Hiervoor is 1 fte nodig.

Voorstel 9.6	Circulaire samenleving
---------------------	-------------------------------

Beleidsdoel	9.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief
-------------	---

In het statenvoorstel Beleidsvisie Circulaire samenleving 2050 (behandeling 2 juni 2021) wordt onder voorbehoud van behandeling in de Kadernota 2022 om extra middelen gevraagd voor het Meerjarendoel 9.7.2. – Het ondersteunen van de transitie naar een circulaire samenleving is sterker en meer integraal. Dit budget is nodig voor het organisatiebreed borgen van de circulaire opgave in alle beleidsvelden. De inzet vanuit de organisatie komt neer op 8 fte. Daarvan wordt 5 fte geleverd uit de bestaande formatie. De overige 3 fte zijn opgenomen in dit voorstel. Daarnaast is het concertteam verantwoordelijk voor de uitvoering van monitoring, de actualisatie van de uitvoeringsagenda en de inhoudelijke ondersteuning van de beleidsteams. Hiervoor is materieel budget aangevraagd voor de jaren 2022, 2023 en 2024.

Daarbij gaan we ervan uit dat de Circulaire Beleidsvisie in deze collegeperiode door de organisatie zelf wordt vertaald naar een organisatiebrede middellangetermijnstrategie onder begeleiding van het concertteam, met als beoogd effect de organisatiebrede borging van de circulaire opgave. Voor activiteiten uit de uitvoeringsagenda is het uitgangspunt dat alle beleidsvelden zelf verantwoordelijk zijn en daarmee ook voor eventueel bijbehorende financiële aspecten. Deze activiteiten vallen niet onder dit voorstel.

Voorstel 9.7	Coördinatie en monitoring klimaatpak
---------------------	---

Beleidsdoel	9.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief
-------------	---

Provinciale Staten zijn in 2019 akkoord gegaan met de ondertekening van het Nationale Klimaatakkoord. Om zicht te krijgen op de bijdrage die de provincie Utrecht levert aan het nationale klimaatakkoord, is in de begroting 2021 het doel 9.7.3 opgenomen "De transitie naar een klimaatneutrale samenleving wordt concernbreed beter verankerd en gemonitord". Voor dit doel zijn na 2021 geen middelen gereserveerd.

Het klimaat is een overkoepelend thema van een groot aantal programma's in de organisatie. De concernbrede opgave vraagt om een aanspreekpunt, een coördinator met een intern en extern verbindende rol die inzicht geeft in de uitvoering en de effectiviteit van de klimaatmaatregelen. Op deze manier ontstaat focus op het bereiken van de klimaatdoelstelling en worden opties voor versnelling aangereikt.

Om invulling te kunnen geven aan deze positie wordt in de kadernota een budget voorgesteld van € 215.000 per jaar voor 2022 en 2023, opgebouwd uit 1 fte en €100.000 materieel budget. Dit budget voorziet niet in het onderzoek naar eventuele intensiveringen a.g.v. de doorvertaling van ambitieuzere EU-doelen.

10. Overzicht Overhead

#	10. Overzicht Overhead	Incidenteel				Structureel			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
10.1	Bestuurlijke besluitvorming					88	88	88	88
10.2	AV middelen Statenzaal					417	417	221	221
10.3	Vermindering huuropbrengsten en bijdrage servicekosten	941							
10.4	Beeldschermen thuiswerkplek	67	67	67					
10.5	Versterking I-functie	300	300						
10.6	Bestendigen AO/IC					392	392	392	392
10.7	Hogere kosten media-inkoop via aanbesteding					100	100	100	100
10.8	Extra interne communicatieadviseur	112							
10.9	1 FTE webredacteur	112							
Totaal 10. Overzicht Overhead		1.532	367	67	-	997	997	801	801

Voorstel 10.1 Bestuurlijke besluitvorming

Beleidsdoel 10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam

Het doel is het verder verbeteren en digitaliseren van het bestuurlijke besluitvormingsproces. Op dit moment gebeurt dit proces via de bedrijfsvoering-applicatie iBabs. Met dit project wordt beoogd om een volledig digitaal, integraal en coherent proces te realiseren in de bestuurlijke besluitvorming, van steller tot en met besluitvorming door GS en archivering van genomen besluiten. De totale investering is op € 442.000 begroot en deze leiden tot een jaarlijkse afschrijving van € 88.400.

Voorstel 10.2 Audiovisuele middelen Statenzaal

Beleidsdoel 10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam

In de Statenvergadering van januari jl. is het voorstel geaccordeerd om te investeren in de vernieuwing van audiovisuele middelen van de Statenzaal, de commissiekamer en de inrichting van een extra commissiekamer met een mobiele installatie. De investering leidt tot een extra jaarlijkse kapitaallast van € 221.000.

In dit voorstel is verder aangegeven dat gezien de complexiteit van de nieuwe installatie, de huidige ondersteuning niet toereikend is. Daartoe is een aanvullende vraag gehonoreerd ter hoogte van € 196.000 aan formatieuitbreiding.

In het Statenvoorstel is aangegeven dat "vooralsnog" de dekking voor de benodigde middelen binnen de bestaande budgetten komt en dat bij de Kadernota "een geactualiseerd, meerjarig financieel perspectief geboden wordt waarin de uit dit investeringsvoorstel voortvloeiende structurele lasten worden betrokken".

Gezien de andere bedrijfsinvesteringen die in verband met vervanging nodig zijn voor zowel vastgoed als ICT, is er geen ruimte om de afschrijvingen van deze investeringen te dekken binnen bestaand budget. Ook de beheerlasten die zijn aangegeven in het Statenvoorstel kunnen niet met de beschikbare capaciteit worden ingevuld. De uitbreiding van taken van Bedrijfsvoering is zodanig dat ook hiervoor vooralsnog extra bezetting nodig is.

Tegenover de structurele aanvraag van formatieuitbreiding, wordt na 2 jaar een taakstelling verwerkt ter hoogte van een overeenkomstig bedrag van € 196.000. Daarmee wordt de gelegenheid geboden om binnen 2 jaar tot inpassing te komen van desbetreffende formatie door substitutie elders.

Voorstel 10.3	Vermindering huuropbrengsten en bijdrage servicekosten
Beleidsdoel	10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam

Het vertrek van de grootste huurder (ABN AMRO Bank) in het huis voor de Provincie is maart 2020 heeft geleid tot het vrijkomen van vier werketages: 3 t/m 6. Deze verdiepingen worden samen met verdieping 2 momenteel technisch gerenoveerd. Hiervoor is al eerder in de begroting 201 een investering van € 2,2 miljoen opgenomen in de meerjareninvesteringsprognose (MIP). Daarnaast is voor 2021 een krediet van € 459.000 opgenomen voor de inrichting van deze verdiepingen met losse inventaris.

Verdieping 3 zal volledig bedrijfsklaar zijn in week 32 van 2021. Daarna wordt deze ingezet voor huurder Rijkswaterstaat (Nationaal Dataportaal Wegverkeer).

Verdieping 4 krijgt het karakter van een proeftuin, waar de provincie nieuwe werkplekconcepten (geschikt voor hybride werken, videobellen, projectmatig werken en ontmoeten) in praktijk gaat testen.

Verdiepingen 2, 5 en 6 worden casco opgeleverd. Verdieping 2 is op dit moment in gebruik bij huurders RUD en ODRU en de provincie. De RUD heeft aangegeven te willen consolideren op de eveneens bij hen in gebruik zijnde 10^e etage. Voor de ODRU zal binnen het Huis voor de provincie vervangende ruimte moeten worden gezocht. Hiervoor zou tijdelijk een deel van de te verbouwen 3^e etage kunnen worden gebruikt. Een alternatief is het per 1 april vrijgekomen huurdeel van Recreatie Midden-Nederland op de 12^e verdieping.

In 2021 zal sprake zijn van huurderving. In de begroting is jaarlijks € 3,9 miljoen opgenomen als huuropbrengsten en bijdrage in de servicekosten. De verwachting is dat dit in 2021 bijna € 1,6 miljoen lager zal zijn.

Daarnaast is er in de begroting 2021 een bezuiniging opgenomen van € 300.000 door het vrijkomen voor de verhuur van één verdieping die de organisatie met het oog op het hybride werken zelf niet meer nodig zal hebben. Ook deze bezuiniging zal in 2021 niet worden gerealiseerd omdat én het hybride werken nog moet worden uitgewerkt én deze verdieping vooralsnog niet verhuurbaar is.

In verband met COVID-19 heeft de provincie uit het oogpunt van maatschappelijk nut in 2020 en 2021 tijdelijk vergader- en bedrijfsruimte ter beschikking gesteld en verhuurd aan het Veiligheidsberaad, het UMC, de GGD regio Utrecht en aan de Rechtbank Midden-Nederland.

Vanwege de afgenomen vraag naar kantooruimte ten gevolge van de COVID-19-pandemie en een herziening van de werkplekconcepten van de eigen organisatie, is het verder onzeker hoeveel leegstand er op korte termijn blijft bestaan / ontstaat in het Huis voor de provincie. Het is momenteel de verwachting dat in ieder geval tot het derde kwartaal van 2022 twee, mogelijk drie werkverdiepingen ongebruikt zullen blijven, waarmee de huurinkomsten lager zullen zijn dan waarop werd geanticipeerd. Team Facilitair pleegt actief acquisitie onderzittende en potentiële huurders om huurinkomsten te genereren.

Voorstel 10.4	Beeldschermen thuiswerkplek
Beleidsdoel	10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam

Vanwege corona wordt sinds vorig jaar maart hoofdzakelijk vanuit huis gewerkt. Om medewerkers te faciliteren is hen de mogelijkheid geboden om een beeldscherm uit het provinciehuis in bruikleen te nemen. Om de uitrusting van de werkplekken op het provinciehuis weer op peil te brengen, met het oog op versoepelingen en daarmee toename van het gebruik van werkplekken op het provinciehuis, wordt een aanvraag ingediend voor een krediet. Daarmee loopt de investering vooruit op verdere besluitvorming over hybride werken; onderdeel thuiswerkondersteuning en kent vooralsnog een incidenteel karakter. Oftewel het is daarmee vooralsnog geen vanzelfsprekendheid dat een dergelijke faciliteit blijvend wordt ondersteund dan wel op dezelfde wijze.

De totale investering is € 200.000 in 2021 en wordt in drie jaar afgeschreven. De kapitaallasten zijn dus per 2022 € 66.667.

Voorstel 10.5	Versterking I-functie
Beleidsdoel	10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust

Vooralsnog is de informatievoorziening cq. I-functie versnipperd binnen de ambtelijke organisatie. Het gevolg is dat er geen sprake is van heldere kaderstelling, programmering en prioritering van projecten en werkzaamheden noch een eenduidige aansturing en uitvoering van werkzaamheden. Samengevat is daarmee onvoldoende grip op het benutten van de mogelijkheden en op de ontwikkeling van de kosten van de activiteiten in het kader van informatievoorziening.

Ten einde meer grip te krijgen is begin 2020 gestart met een strategisch regieteam bestaande uit alle geledingen van de organisatie. Ervaringen tot dusver leren dat de onderlinge verbinding helpt om meer gezamenlijk op te trekken. Daarentegen is behoefte aan meer slagkracht om de majeure opgaven op het terrein van onder meer informatieveiligheid en privacy, archivering, datagedreven werken, digitalisering en portfoliomanagement tot een succes te maken en daarmee versneld en versterkt grip te krijgen binnen de I-functie.

Derhalve bestaat de wens om te komen tot een zogenaamde CIO-office, waarbij enerzijds wordt gewerkt aan de rationalisatie en beheersing van onder meer applicaties en portfoliomanagement en anderzijds aan de strategische meerwaarde van de inzet van ICT binnen het primair proces en de ondersteunende bedrijfsvoering processen. Het CIO-office is kadersteller, hoeder en adviseur op het gebied van informatievoorziening binnen de gehele organisatie.

De insteek is om binnen 2 jaar toe te groeien naar een CIO-office die is ingebed binnen de organisatie en haar strategische meerwaarde doet gelden.

Voorstel 10.6	Bestendigen AO/IC
Beleidsdoel	10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust

Als uitwerking van het verbeterprogramma Versterking Financiële Functie en op basis van de aanbevelingen van de accountant is eind 2020 gestart met het kwartier maken van een functie AO/IC (administratieve organisatie en interne controle). In tegenstelling tot vele andere (publieke) organisaties had de provincie Utrecht geen AO/IC-functie. Met de inrichting van de AO/IC functie werken we toe naar:

- a. *Een betere grip op onze (interne bedrijfsvoering) processen*
Het heeft ons de afgelopen jaren bijvoorbeeld veel moeite gekost om de jaarrekening op te stellen, terwijl het opstellen van de jaarrekening een repeterend proces is, dat routinematig uitgevoerd kan worden. Bovendien helpen de audits om in de dagelijkse procesgang de kwaliteit van de opzet en de werking te verbeteren.
- b. *Een versterkt bewustzijn over onze (proces)risico's en de werking van beheersmaatregelen* binnen processen. Waarbij het team AO/IC gevraagd en ongevraagd advies geeft aan proceseigenaren om meer in control te komen.
- c. *Een adequaat kwaliteitssysteem* waarop tevens de extern accountant in toenemende mate kan steunen en GS bovendien eigenstandig een rechtmatigheidsverantwoording kan overleggen aan PS.

Tot op heden is de AO/IC bekostigt uit tijdelijke middelen. Gezien het belang om in control te komen, te zijn en te blijven bestaat de behoefte om de AO/IC functie te bestendigen. Mogelijk kan dit op termijn onder meer lagere accountantskosten, dan wel minder-meer kosten van de accountant, tot gevolg hebben.

Deze nieuwe taak kan niet vanuit de huidige formatie en bezetting worden ingevuld. Vandaar dat wij een aanvraag doen voor een uitbreiding van de vaste formatie met 4 fte op het gebied van AO/IC.

Voorstel 10.7	Hogere kosten media-inkoop via aanbesteding
----------------------	--

Beleidsdoel	10.3 De communicatie is goed en modern
-------------	--

Sinds jaren publiceert de provincie een maandelijkse pagina in de huis- aan-huiskranten in de provincie Utrecht. Om aan de Europese aanbestedingsregels te blijven voldoen heeft in 2020 een nieuwe aanbesteding plaatsgevonden voor de inkoop van media, waar de publicatie van deze pagina onder valt. De aanbesteding heeft geleid tot gunning. Provincie dekkend verschijnen is een van de randvoorwaarden die vanuit de politiek is gesteld. Dit leidt ertoe dat bij andere kranten moet worden ingekocht. Daarnaast is door de Coronapandemie de bureaукorting verdwenen. Dit leidt tot hogere lasten. Daarnaast is gedurende de afgelopen jaren het verspreidingsgebied enkele malen uitgebreid. De meerkosten hiervan hebben wij steeds binnen de andere budgetten van communicatie opgevangen. Inmiddels is het verschil tussen het beschikbare budget voor de pagina en de werkelijke kosten opgelopen tot € 110.000. €10.000 kan binnen de beschikbare budgetten van communicatie worden opgevangen. Voor het resterende bedrag ad € 100.000 dienen wij bij deze een verzoek in om het structurele budget op te hogen om de gestegen lasten te kunnen dragen.

Voorstel 10.8	interne communicatieadviseur
----------------------	-------------------------------------

Beleidsdoel	10.3 De communicatie is goed en modern
-------------	--

Diverse slechte MTO's, een organisatie die in ontwikkeling is, wijzigende manieren van werken door Covid 19 en een CMT dat meer moet en wil communiceren met de medewerkers over waar ze mee bezig zijn en welke keuzes worden gemaakt. Dat is in een notendop wat er op het gebied van interne communicatie moet gebeuren. Veel te veel werk voor 1 persoon. Een tweede interne communicatieadviseur die ook de achtervang is voor de huidige formatie is noodzakelijk om structurele verbeteringen te realiseren. De huidige interne communicatieadviseur heeft als focus de advisering van het CMT en de provinciesecretaris. Een tijdelijke uitbreiding is nodig om echt met uitslag MTO en organisatieontwikkeling aan de slag te gaan.

Voorstel 10.9	1 FTE webredacteur
----------------------	---------------------------

Beleidsdoel	10.3 De communicatie is goed en modern
-------------	--

Binnen het webteam is door de Coronacrisis de vraag exponentieel toegenomen. Door het thuiswerken is de behoefte aan digitale zichtbaarheid groter. Ook willen verschillende programma's projectenwebsites bouwen of faciliteiten toevoegen aan website. Hierop is het aantal fte's niet toegerust. Versterking van het team in de vorm van een contentredacteur is nodig om aan de toegenomen vraag te kunnen voldoen.

Algemene middelen

#	Algemene Middelen	Incidenteel				Structureel			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
1.	IPO Concept-kaderbrief 2022					704	704	704	704
	Totaal Algemene Middelen	-	-	-	-	704	704	704	704
	Totaal Voorstellen	20.004	23.257	8.541	8.395	10.628	11.048	11.370	11.370

Voorstel 1. IPO Kaderbrief 2022

Via een Statenbrief (82252F51) is Provinciale Staten geïnformeerd over de opgestelde Kaderbrief 2022 van het IPO. Die kaderbrief vormt de inhoudelijke start van het begrotingsproces van de samenwerkende provincies. De kaderbrief bestaat uit twee delen: onze gedeelde uitvoeringsorganisatie (BIJ12) en het IPO-bureau in Den Haag (IPO). De kaderbrief kent financieel een voorstel van toenemende lasten van € 3,3 miljoen (IPO Den Haag) en € 6,2 miljoen (BIJ12) voor de twaalf provincies gezamenlijk. Dit is een toename ten opzichte van de Meerjarenraming van IPO en BIJ12. Deze toename betreft een financiële vertaling van de inhoudelijke ambities die in lijn zijn met de gewenste positionering van de samenwerkende provincies.

De belangrijkste ontwikkelingen zijn:

- Stikstof*: Realisatie Interprovinciale programmaorganisatie Stikstof, € 1,9 miljoen;
- Omgevingswet (DSO)*: Beheer/ontwikkeling van de Informatiehuizen/producten Natuur en Externe Veiligheid € 1,7 miljoen;
- Informatieveiligheid BIJ12*: Het duurzaam en op niveau houden van informatieveiligheid, € 1,7 miljoen;
- Natuur/Flora en Fauna*: Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), € 1,6 miljoen;
- Openbaar Bestuur*: Krachtig Groen Herstel € 0,4 miljoen;
- Huisvesting BIJ12*: € 0,9 miljoen.

Voor de provincie Utrecht betekent dit financieel het volgende:

- Voor het jaar 2022 nemen de IPO-kosten voor Utrecht toe met € 294.000 (van € 2,359 miljoen naar € 2,653 miljoen).
- Voor het jaar 2022 nemen de BIJ12-kosten voor Utrecht toe met € 410.000 (van € 3,016 miljoen naar € 3,426 miljoen).

Totale toename = € 704.000.

Deze begroting van het IPO wordt in september vastgesteld en in november ter besluitvorming voorgelegd aan de Algemene Ledenvergadering van het IPO. Na besluitvorming is duidelijk wat de daadwerkelijke financiële consequenties voor Utrecht zullen zijn. Op basis van de nu verwachte toename van lasten stellen wij voor om een bedrag van € 704.000 te reserveren als stelpost bij de Algemene middelen. Op basis van de vastgestelde begroting van het IPO kan deze stelpost vervolgens in 2022 via de planning & control cyclus worden toegekend aan de beleidsprogramma's waar de lasten worden verantwoord.

In de Programmabegroting 2022 wordt een apart overzicht opgenomen van alle bijdragen aan IPO en BIJ12.

3. Financieel meerjarenperspectief 2022-2025

In dit hoofdstuk gaan we in op het financieel meerjarenperspectief 2022-2025. In paragraaf 3.1 tonen we een tabel van de doorrekening op hoofdlijnen van het financieel meerjarenperspectief 2022-2025. Deze tabel start met de beginstand van de Kadernota 2022-2025 en toont vervolgens de financiële consequenties van de voorstellen uit hoofdstuk 2, samengevat per programma. In paragraaf 3.2 presenteren wij aan u dekkingsvoorstellen en -varianten voor een structureel sluitende begroting 2022-2025.

3.1 Financieel meerjarenperspectief 2022-2025 incl. voorstellen programma's

Financieel meerjarenperspectief 2022-2025

Bedragen x € 1.000

Doorrekening op hoofdlijnen

Financieel kader	Incidenteel				Structureel			
	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
A. Beginstand Kadernota 2022-2025	-12.559	5.071	-4.024	1.442	6.488	7.112	12.708	12.867
B. Voorstellen per programma								
1. Ruimtelijke Ontwikkeling	1.374	574	-	-	1.380	1.800	2.248	2.248
2. Landelijk Gebied	10.395	14.787	-	-	780	780	780	780
3. Bodem, water en milieu	595	1.245	1.745	3.245	530	530	530	530
4. Energietransitie	-	-	-	-	430	430	430	430
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	-	-	-	-	2.201	2.201	2.201	2.201
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	-	-	-	-	3.236	3.236	3.236	3.236
7. Cultuur en erfgoed	500	500	500	500	-	-	70	70
8. Economie	4.718	5.114	5.584	4.650	-	-	-	-
9. Bestuur	890	670	645	-	370	370	370	370
10. Overzicht Overhead	1.532	367	67	-	997	997	801	801
Algemene Middelen	-	-	-	-	704	704	704	704
B. Totaal voorstellen	20.004	23.257	8.541	8.395	10.628	11.048	11.370	11.370
C. Saldo voor dekking (= A+B)	-32.563	-18.186	-12.565	-6.953	-4.140	-3.936	1.338	1.497
Totaal Incidenteel en Structureel	-36.703	-22.122	-11.227	-5.456				

Legenda:

Een "+" is een positief bedrag = voordelig saldo

Een "-" is een negatief bedrag = nadelig saldo

3.1.1 A. Beginstand Kadernota 2022-2025

In de volgende tabel wordt de opbouw van de beginstand Kadernota 2022-2025 in detail weergegeven en vervolgens toegelicht.

Doorrekening op detail	Incidenteel				Structureel			
	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
A. Beginstand Kadernota 2022-2025								
Saldo begroting 2021-2024 (exclusief verrekening saldireserve)	-17.048	2.472	167	1.724	2.816	3.254	5.119	5.123
Actualisaties:								
- September/december circulaire provinciefonds					2.541	2.592	2.445	8.039
- Opbrengsten opcenten MRB					-134	-	134	2.687
- Stelpost loon/prijscompensatie					139	140	143	-4.108
Meerjarige effecten jaarrekening 2020:								
- Reeds verantwoorde lasten Regio Foodvalley	2.500	2.500						
- Reeds verantwoorde lasten Regiodeal Vitale Wijken	1.800							
- Reeds verantwoorde lasten Salmsteke	235							
- Reeds verantwoorde lasten Kunst Centraal	440	420						
Overige (presentatie) bijstellingen:								
- Lagere verwachte uitgaven programma Asbestdaken	415	355						
- Verwacht voordeel i.v.m. overdracht bodemtaken naar gemeenten (via RUD)	-901	-676	-450	-282	1.126	1.126	1.126	1.126
- Vrijval kapitaallasten Wegen/OV			-3.741				3.741	
Beginstand Kadernota 2022-2025	-12.559	5.071	-4.024	1.442	6.488	7.112	12.708	12.867

Legenda:

Een "+" is een positief bedrag = voordelig saldo

Een "-" is een negatief bedrag = nadelig saldo

Toelichting op de hierboven genoemde standen en bijstellingen:

Saldo begroting 2021-2024 (exclusief verrekening met de saldireserve)

Op 11 november 2020 heeft uw Staten de Programmabegroting 2021-2024 vastgesteld. Het saldo van het financieel meerjarenperspectief incidenteel en structureel is het vertrekpunt voor de Kadernota 2022-2025. In 2022 was het saldo incidenteel € 17 miljoen tekort en structureel € 2,8 miljoen positief. In de Programmabegroting 2021-2024 zijn de saldi verrekend met de saldireserve. In de Kadernota worden de saldi opgenomen vóór de verrekening met de saldireserve.

Na vaststelling van de Programmabegroting 2021 is een aantal ontwikkelingen geweest die effect hebben op het saldo van de begroting. Deze worden hierna toegelicht.

Actualisaties

- September- en decembercirculaire provinciefonds
Bij de berekening van het financieel meerjarenperspectief in de Kadernota wordt uitgegaan van de september- en decembercirculaire 2020 van het provinciefonds. Over de mutaties is uw Staten apart geïnformeerd met de statenbrieven van 18 oktober 2020 (nr. 82172886) en 19 januari 2021 (nr. 82E19EF). De mutatie in het jaar 2025 van € 8 miljoen van de uitkering provinciefonds komt door de toevoeging van de nieuwe jaarschijf in het meerjarenperspectief. Dit is de mutatie ten opzichte van 2024.
- Opbrengsten opcenten MRB
In het meerjarenperspectief 2022-2024 van de huidige programmabegroting 2021 is de geraamde indexatie van de tarieven Motorrijtuigenbelasting (MRB) gebaseerd op de "nationale consumentenprijsindex" van het CPB, gepubliceerd in maart 2020. Voor de indexatie van de tarieven 2022 wordt uitgegaan van de nieuwe indexen van het CPB gepubliceerd in maart 2021. De indexatie van de tarieven 2022 wordt 1,5%, dit was 1,6%.

De nieuwe tabel met indexen is opgenomen in de paragraaf 4.3.2 Toe te passen indexatie cijfers. De mutatie van de opbrengst MRB in het jaar 2025 van € 2,7 miljoen is het gevolg van de toevoeging van de nieuwe jaarschijf in het meerjarenperspectief.

- Stelpost loon/prijscompensatie

In het meerjarenperspectief 2022-2024 van de huidige programmabegroting 2021 is de geraamde indexatie van de lonen gebaseerd op de prijs overheidsconsumptie van het CPB, gepubliceerd in maart 2020. Voor de indexatie van de tarieven 2022 wordt uitgegaan van de nieuwe indexen van het CPB gepubliceerd in maart 2021. De raming voor indexatie van de lonen 2022 wordt 1,2%, dit was 2,1%.

De nieuwe tabel met indexen is opgenomen in de paragraaf 4.3.2 Toe te passen indexatie cijfers. De mutatie in 2025 van € 4,1 miljoen is het gevolg van de toevoeging van de nieuwe jaarschijf in het meerjarenperspectief.

Meerjarige effecten jaarrekening 2020

- Reeds verantwoorde lasten Regiodeal Food Valley en Vitale Wijken, Salmsteke en Kunst Centraal

In de jaarrekening 2020 hebben we diverse toegekende bijdragen en/of subsidies direct en volledig als last verantwoord voor het beschikte (subsidie)bedrag. Dit is in overeenstemming met de van toepassing zijnde verslaggevingsregels voor het jaar 2020. In de begroting 2021-2024 hadden we de lasten echter begroot over meerdere jaren. Ter illustratie: de bijdrage aan de Regiodeal Food Valley, in programma 2. Landelijk gebied, was geraamd als bijdrage van € 2,5 miljoen per jaar over de periode 2020-2024. De lasten à € 10 miljoen zijn nu echter volledig verantwoord in het jaar 2020. De geraamde bedragen voor de jaren 2021 tot en met 2023 vallen daarom vrij. De vrijval voor het jaar 2021 wordt aan u gemeld via de Voorjaarsrapportage 2021. De vrijvallen voor de jaren ná 2021 zijn opgenomen in deze Kadernota.

Bovenstaande toelichting geldt qua systematiek ook voor de overige genoemde bijstellingen van Regiodeal Vitale Wijken, Salmsteke en Kunst Centraal.

Overige (presentatie) bijstellingen

- Lagere verwachte uitgaven programma Asbestdaken

Op grond van het uitvoeringsprogramma 'Asbestdaken op nul in 2030' (Commissie M&M 26 mei 2021) is de meerjarenraming voor asbestdaken bijgesteld. Voor 2022 resulteert dit in een vrijval van € 415.000 en in 2023 van € 355.000. Deze vrijval is met name mogelijk door de afname van een eventueel door ons te lopen risico, omdat het Rijk een lening regeling voor particulieren gaat instellen. We hadden er eerder rekening mee gehouden dat we als provincie geld zouden inleggen ten behoeve van het leningfonds. Nu dit niet het geval is, kan de risicoreservering -die in de begroting als last was geraamd- komen te vervallen.

- Verwacht voordeel i.v.m. overdracht bodemtaken naar gemeenten (via RUD)

Middels een Statenbrief medio mei 2021 is uw Staten geïnformeerd over de ontwerp-programmabegroting 2022 van de RUD. Hierin wordt onder andere ingegaan op de overdracht van bodemtaken naar de gemeenten. We verwachten dat dit leidt tot structureel lagere lasten van € 1,1 miljoen vanaf 2022. Er is echter wel sprake van een periode van overgangsrecht waardoor de provincie verantwoordelijk blijft voor diverse locaties. Om die reden hebben we voor de jaren tot en met 2025 een incidenteel budget opgenomen, dat stapsgewijs afschaalt naar het verwachte niveau in 2025.

- Vrijval kapitaallasten Wegen/OV

In de meerjarenbegroting zijn als structurele last de verwachte kapitaallasten opgenomen voor Wegen en Openbaar Vervoer. Deze structurele last is gebaseerd op het eerder door uw Staten ingestelde plafond aan kapitaallasten. Wanneer de totaal verwachte kapitaallasten lager zijn dan het plafond, dan leidt dit tot een incidentele verlaging van de structurele kapitaallasten voor dat jaar. Reeds in de Begroting 2021 was deze onbenutte kapitaallast voor het jaar 2024 geraamd op € 3,741 miljoen en als incidentele bijstelling opgenomen. Omdat in deze Kadernota het meerjarenperspectief reikt tot 2025, dient de bijstelling van het jaar 2024 als aanpassing op de structurele lasten te worden gepresenteerd. Dit resulteert in het jaar 2024 tot een bijstelling van het incidentele begrotingssaldo (dat wordt kleiner) en structurele begrotingssaldo (dat wordt groter), maar heeft per saldo geen effect.

3.1.2 B. Voorstellen per programma

In hoofdstuk 2 zijn de afzonderlijke voorstellen opgenomen per programma met een onderscheid tussen incidentele en structurele voorstellen. De financiën van deze voorstellen zijn samengevat per programma en de Algemene middelen in de tabel "Doorrekening op hoofdlijnen" die u in paragraaf 3.1.1 A. Beginstand Kadernota 2022-2025 aantreft.

3.1.3 C. Saldo vóór dekking 2022-2025

De saldi van de beginstand van de Kadernota 2022-2025 en ná verwerking van de voorstellen vanuit de programma's bedragen als volgt:

Jaar	Incidenteel Voordelig of nadelig	Structureel Voordelig of nadelig	Totaal Voordelig of nadelig
2022	-32.563 nadelig	-4.140 nadelig	-36.703 nadelig
2023	-18.186 nadelig	-3.936 nadelig	-22.122 nadelig
2024	-12.565 nadelig	1.338 voordelig	-11.227 nadelig
2025	-6.953 nadelig	1.497 voordelig	-5.456 nadelig
Totaal	-70.267	-5.241	-75.508

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op het dekkingsplan voor deze Kadernota.

3.2 Dekkingsplan

3.2.1 Dekkingsvoorstellen

Om het begrotingssaldo van € 75,508 miljoen te dekken stellen wij allereerst een aantal dekkingsvoorstellen voor die ons inziens zonder meer doorgevoerd kunnen worden. Dat zijn de volgende dekkingsvoorstellen:

1. In de aangevraagde extra middelen bij deze Kadernota zijn ook apparaatskosten meegenomen, zowel incidenteel als structureel. In de praktijk lukt het niet altijd om de betreffende medewerkers bij de start van het nieuwe jaar in dienst te nemen. We houden daarom rekening met een verdragingsfactor die resulteert in incidenteel lagere lasten van € 703.000 in het jaar 2022.
2. Aanvullend op de reeds ingeboekte, incidentele verwachte verdragingsfactor in het meerjarenperspectief bij vaststelling van de Begroting 2021 verwachten wij voor het jaar 2022 een extra vertraging van 1% op de materiële middelen. Het resultaat van de concept jaarrekening 2020 laat opnieuw zien dat er sprake is van een onderbesteding van de budgetten. De verwachte extra verdragingsfactor in het jaar 2022 stellen wij op € 2,431 miljoen.
3. In het bij de Begroting 2021 opgenomen meerjarenperspectief was rekening gehouden met een incidentele verdragingsfactor van 2% op de materiële budgetten. We stellen voor om dit te verlagen naar 1% voor de jaren 2023 en 2024, wat leidt tot incidentele hogere lasten van € 4.300.000. Dit onder de gelijktijdige opdracht vanaf 2023 structureel 1% te besparen (zie punt 4).
4. In samenhang met de bij punt 2 en 3 genoemde bijstelling op de *incidentele* verdragingsfactor stellen wij vanaf 2023 een *structurele* besparingsopgave voor van 1% op de materiële budgetten (jaarlijks € 2,4 miljoen). Dit leidt tot structureel lagere lasten in de periode tot en met 2025 van € 7,2 miljoen.
5. We stellen voor om uit de reserve Beheer en Onderhoud een bedrag van € 22,5 miljoen te laten vrijvallen. Na deze vrijval resteert in de reserve nog een saldo van circa € 5 miljoen. Dat fungeert als 'buffer' voor het opvangen van schommelingen in de uitgaven van onderhoud. Deze gedeeltelijke vrijval van de reserve is mogelijk omdat een jaarlijks, structureel bedrag van € 2,2 miljoen wordt toegevoegd als benodigd budget voor de uitvoering van onderhoud in programma 5. Bereikbaarheid I – Algemeen. Zie de daarin opgenomen toelichting bij voorstel 5.1 'Nota Kapitaalgoederen Wegen 2021-2025'. Het college vindt het ook principieel beter jaarlijks onderhoud te dekken vanuit de exploitatiebegroting en niet vanuit een egalisatiereserve.

6. In het programma 4. Energietransitie is het voorstel 4.1 'Regierol Regionale Energie Infrastructuur (REIS)' opgenomen. Wij achten het reëel dat we hier op termijn extra, structurele middelen vanuit het Rijk voor ontvangen aangezien dit een landelijke opgave is. Die gesprekken gaan we ook aan met het Rijk. Om die reden is vanaf 2024 een structurele bijdrage opgenomen van € 430.000 per jaar.

In onderstaande tabel is inzichtelijk gemaakt dat de verwerking van deze dekkingsvoorstellen € 29,394 miljoen bijdraagt aan het te dekken begrotingssaldo. Per saldo resteert daarmee nog een te dekken begrotingssaldo van € 46,114 miljoen.

Dekkingsvoorstellen	Incidenteel				Structureel				Totaal
	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025	2022-2025
Saldo na toevoeging intensivering beleid	-32.563	-18.186	-12.565	-6.953	-4.140	-3.936	1.338	1.497	-75.508
Totaal Incidenteel en Structureel	-36.703	-22.122	-11.227	-5.456					-75.508
Dekkingsvoorstellen									
Adaptief begroten (2022) door latere indiensttreding medewerkers	703	-	-	-	-	-	-	-	703
Adaptief begroten (2022) door 1% extra vertragsfactor op bestaande materiële budgetten	2.431	-	-	-	-	-	-	-	2.431
Adaptief begroten (2023 en 2024) wordt incidenteel 1% vertragsfactor op materiële budgetten in plaats van 2%	-	-2.322	-1.978	-	-	-	-	-	-4.300
Structurele besparingsopgave vanaf 2023 van 1% op materiële budgetten	-	-	-	-	-	2.400	2.400	2.400	7.200
Gedeeltelijke vrijval reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen in 2022	22.500	-	-	-	-	-	-	-	22.500
Verwachte extra bijdrage vanuit het Rijk voor financiering van regierol REIS (zie programma Energietransitie)	-	-	-	-	-	-	430	430	860
Saldo na verwerking dekkingsvoorstellen	-6.929	-20.508	-14.543	-6.953	-4.140	-1.536	4.168	4.327	-46.114
Totaal Incidenteel en Structureel	-11.069	-22.044	-10.375	-2.626					

3.2.2 Dekkingsvarianten

Na verwerking van de hiervoor genoemde dekkingsvoorstellen resteert nog een te dekken begrotingssaldo van € 46,114 miljoen. Om dit saldo te dekken hebben wij drie varianten uitgewerkt:

1. Volledige inzet van de saldireserve;
2. Het eenmalig extra verhogen van de opcenten in het jaar 2022 met 2% in combinatie met inzet van de saldireserve;
3. Het jaarlijks extra verhogen van de opcenten voor de jaren 2022 tot en met 2025 met 2% in combinatie met inzet van de saldireserve.

Toelichting op vrije ruimte van de saldireserve

In elk van deze varianten is de inzet van de saldireserve benodigd om het begrotingssaldo te dekken. Daartoe geven wij eerst inzicht in de beschikbaarheid van deze saldireserve in onderstaande tabel:

Prognose verloop saldireserve (bedragen x € 1.000)	Saldo
Saldireserve per 31-12-2019, zoals vastgesteld door PS	66.673
<i>Verwerking jaarrekening 2020:</i>	
- Bij: voordelig jaarrekeningresultaat	24.218
- Af: bestemmingsvoorstellen budgetverheveling naar 2021	-16.463
- Bij: vrijval reserves en dekkingsvoorstellen	12.766
Geprognosticeerd saldo per 1-1-2021	87.194
<i>Voorstellen voor onttrekkingen en dotaties in 2021:</i>	
- Af: Besluit tot instelling van de reserve Covid-flankerend beleid	-15.000
- Bij: Inschatting vrijval deel reserve Covid-flankerend beleid à € 5 mln.	PM
- Bij: Positief saldo van baten en lasten primaire begroting 2021	3.231
- Bij: Positief saldo van baten en lasten Voorjaarsrapportage 2021 à € 4,3 mln.	PM
Vrije beschikbare deel in de saldireserve	75.425
<i>Vrije beschikbare deel in de saldireserve indien wél indicatief rekening wordt gehouden met vrijval niet-benodigd deel reserve Covid-flankerend beleid en saldo van baten en lasten Voorjaarsrapportage 2021:</i>	84.725

De saldireserve bedraagt per 31 december 2019 € 66,7 miljoen. Indien uw Staten de voorstellen bij de jaarstukken 2020 op 30 juni of 7 juli 2021 overneemt, dan resteert een saldireserve van € 87 miljoen op 1 januari 2021. Uw Staten heeft bij de Begroting 2021 besloten om hiervan € 15 miljoen te storten in de nieuwgevormde reserve Covid-flankerend beleid. Naar ons huidige inzicht zal hiervan zeker € 5 miljoen niet nodig zijn en dat zal dan eind 2021 weer terugvloeien naar de saldireserve.

In de Begroting 2021 is rekening gehouden met een positief saldo van baten en lasten over 2021. De Voorjaarsrapportage over het eerste kwartaal 2021 laat zien dat het saldo waarschijnlijk € 4,3 miljoen positiever uitpakt. Voorzichtigheidshalve hebben we het tussentijds cijfer over 2021 en de verwachte vrijval van de reserve Covid-flankerend beleid nog niet meegenomen in het cijfer van € 75,4 miljoen. De saldireserve is niet nodig voor het afdekken van geïdentificeerde risico's. Daarvoor volstaat de reserve Weerstandsvermogen van € 45 miljoen. De saldireserve en reserve Weerstandsvermogen samen vormen het eigen vermogen van de provincie en dat is ruim € 120 miljoen.

Wat leveren de verschillende varianten op?

Bij het inzetten van het belastinginstrument van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting hanteren we als rekenregel dat een extra verhoging van de opcenten met 1% correspondeert met € 1,4 miljoen. De voorgestelde varianten 2 en 3 gaan uit van een verhoging van 2%, dat het volgende betekent:

- Het eenmalig extra verhogen van de opcenten met 2% in 2022 leidt vanaf dat jaar tot structureel hogere opbrengsten van € 2,8 miljoen.
- Het jaarlijks extra verhogen van de opcenten vanaf 2022 met 2% heeft een cumulatief effect van structureel hogere opbrengsten van jaarlijks € 2,8 miljoen. Dat betekent voor 2022 (+ € 2,8 miljoen), voor 2023 (+ € 5,6 miljoen), voor 2024 (+ € 8,4 miljoen) en voor 2025 (+ € 11,2 miljoen).

Ontwikkeling begrotingssaldo incidenteel/structureel bij elke variant

Op basis van de drie varianten laten we in onderstaande tabel zien op welke wijze deze varianten bijdragen aan het nog te dekken begrotingssaldo. De tabel start met het begrotingssaldo ná verwerking van de dekkingsvoorstellen.

Dekkingsvarianten	Incidenteel				Structureel				Totaal
	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025	2022-2025
Saldo na verwerking dekkingsvoorstellen	-6.929	-20.508	-14.543	-6.953	-4.140	-1.536	4.168	4.327	-46.114
Totaal Incidenteel en Structureel	-11.069	-22.044	-10.375	-2.626					
									Totaal
Dekkingsvariant 1									2022-2025
Inzet saldireserve	11.069	22.044	10.375	2.626					46.114
Saldo na verwerking bij variant 1	4.140	1.536	-4.168	-4.327	-4.140	-1.536	4.168	4.327	-
Totaal Incidenteel en Structureel	0	0	0	0					
									Totaal
Dekkingsvariant 2									2022-2025
Eenmalig extra verhogen 2% opcenten in 2022					2.800	2.800	2.800	2.800	11.200
Inzet saldireserve	8.269	19.244	7.575						35.088
Storten in de saldireserve				174					174
Saldo na verwerking bij variant 2	1.340	-1.264	-6.968	-7.127	-1.340	1.264	6.968	7.127	-
Totaal Incidenteel en Structureel	0	0	0	0					
									Totaal
Dekkingsvariant 3									2022-2025
Jaarlijks extra verhogen 2% opcenten in de jaren 2022 tot en met 2025					2.800	5.600	8.400	11.200	28.000
Inzet saldireserve	8.269	16.444	1.975						26.688
Storten in de saldireserve				8.574					8.574
Saldo na verwerking bij variant 3	1.340	-4.064	-12.568	-15.527	-1.340	4.064	12.568	15.527	-
Totaal Incidenteel en Structureel	0	0	0	0					

Ontwikkeling saldireserve bij elke variant

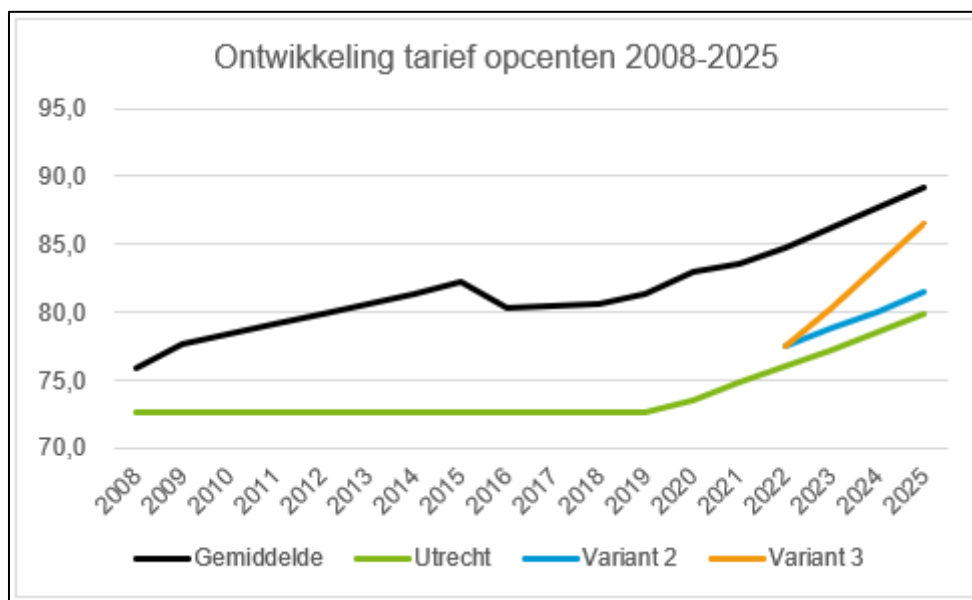
In elk van de drie voorgestelde varianten wordt de saldireserve ingezet ter dekking van het begrotingssaldo. In onderstaande tabel is op basis van die varianten in beeld gebracht welke bedragen er in welk jaar muteren met betrekking tot de saldireserve. Op basis hiervan wordt het geprognosticeerde saldo per eind 2025 getoond.

Prognose verloop saldireserve (bedragen x € 1.000)	Variant 1	Variant 2	Variant 3
Beginstand: vrije beschikbare deel in de saldireserve	75.425	75.425	75.425
Mutatie saldo baten/lasten in het jaar:			
- 2022	-11.069	-8.269	-8.269
- 2023	-22.044	-19.244	-16.444
- 2024	-10.375	-7.575	-1.975
- 2025	-2.626	174	8.574
Totaal mutatie 2022 t/m 2025	-46.114	-34.914	-18.114
Geprognosticeerd saldo saldireserve eind 2025:	29.311	40.511	57.311

Ontwikkeling van het tarief van de opcenten

In het coalitieakkoord "Nieuwe energie voor Utrecht" is opgenomen dat jaarlijks het tarief voor de opcenten wordt geïndexeerd met de index voor de nationale consumentenprijsindex (cpi). Dat is voor het eerst toegepast op het tarief voor 2020. In de twaalf jaar daarvoor was het Utrechtse tarief niet geïndexeerd. In onderstaande grafiek is in beeld gebracht hoe de ontwikkeling van het tarief van de opcenten is. Het gemiddelde tarief van alle provincies is gebaseerd op de cijfers van het [CBS](#). Voor de periode van 2022-2025 hebben we de inschatting gemaakt dat dit gemiddelde tarief jaarlijks stijgt met het cpi-cijfer, net als het Utrechtse tarief.

In de varianten 2 en 3 is een extra verhoging van de opcenten opgenomen. Om die reden zijn deze varianten als aparte ontwikkeling in de grafiek gepresenteerd. Op basis van voorgaande aannames blijft in alle varianten het Utrechtse tarief onder het landelijk gemiddelde tarief van de opcenten.

In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van het tarief van de opcenten getoond. Het cpi-cijfer is voor de jaren 2008-2020 ontleend aan het [CBS](#). Vanaf 2021 en verder is dit gebaseerd op de cijfers van het Centraal Plan Bureau (CPB), zoals verderop in deze Kadernota is toegelicht bij hoofdstuk 4.3.2 'Toe te passen indexatiecijfers'.

Jaar	Gemiddelde	CPI	Utrecht	Varianten		
				1	2	3
2008	75,9	2,5%	72,6			
2009	77,6	1,2%	72,6			
2010	78,4	1,3%	72,6			
2011	79,1	2,3%	72,6			
2012	79,9	2,5%	72,6			
2013	80,6	2,5%	72,6			
2014	81,3	1,0%	72,6			
2015	82,2	0,6%	72,6			
2016	80,4	0,3%	72,6			
2017	80,5	1,4%	72,6			
2018	80,6	1,7%	72,6			
2019	81,4	2,6%	72,6			
2020	83,0	1,3%	73,6			
2021	83,5	1,9%	74,9			
2022	84,8	1,5%	76,0	76,0	77,5	77,5
2023	86,2	1,7%	77,3	77,3	78,8	80,4
2024	87,7	1,7%	78,6	78,6	80,1	83,4
2025	89,2	1,7%	79,9	79,9	81,5	86,5

3.2.3 Bestuurlijke voorkeursvariant

Als college stellen wij voor om voor het resterende te dekken begrotingssaldo te kiezen voor dekkingsvariant 2.

Dit betekent het volgende:

1. De opcenten worden in het jaar 2022 eenmalig, extra verhoogd met 2% bovenop de reguliere indexatie die 1,5% bedraagt. Het tarief zal dan voor het jaar 2022 stijgen van 74,9 naar 77,5 opcenten;
2. Het incidenteel inzetten van de saldireserve voor een bedrag van € 34,914 miljoen.

Wij zijn tot deze bestuurlijke voorkeursvariant gekomen, omdat we hechten aan een solide, financieel beleid. Met de door ons voorgestelde dekkingsvoorstellen en deze dekkingsvariant is sprake van een oplopend, structureel voordelig begrotingssaldo van € 7,1 miljoen in het laatste jaar (2025) van dit meerjarenperspectief en ook de jaren 2023 en 2024 sluiten dan structureel. Daarnaast past het financieren van incidentele uitgaven met incidentele middelen in de lijn dat we de vrije ruimte in reserves willen inzetten ter dekking van nu noodzakelijke intensivering van beleid.

4. Actualisatie begroting 2022 en kaders

4.1 Opvolging toezegging programmabegroting

4.1.1 Meerjarenonderhoudsplannen als basis voor onderhoudsvoorzieningen

Bij de vaststelling van de programmabegroting 2020 heeft uw Staten aan ons de opdracht gegeven om de mogelijkheid te onderzoeken om meerjarenonderhoudsplannen de basis te laten zijn voor het creëren van onderhoudsvoorzieningen in plaats van onderhoudsreserves.

In 2018 zijn de Nota's Kapitaalgoederen Mobiliteit en Bedrijfsvoering 2018 vastgesteld door PS (PS2018MME17-03 en PS20180909) en die geven inzicht in de structurele budgetbehoefte voor instandhouding van de provinciale infrastructuur, het tramvervoersysteem en gebouwen in overeenstemming met de doelen die hieraan worden gesteld. De Nota Kapitaalgoederen geeft een prognose op hoofdlijnen, die is gebaseerd op kengetallen, kwaliteitseisen en ervaringscijfers. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen vast (jaarlijks) en variabel (groot) onderhoud. De nota kapitaalgoederen Mobiliteit wordt mede in verband met de ontwikkelingen op het gebied van de investeringen geactualiseerd en medio mei met uw Staten gedeeld. De financiële consequenties zijn opgenomen in de programma's Bereikbaarheid in deze Kadernota 2022.

Het instellen van voorzieningen voor groot onderhoud is voorbehouden aan Provinciale Staten. Aan dergelijke voorzieningen zijn specifieke regels gesteld die zijn af te leiden vanuit het BBV en de door de commissie BBV geschreven notitie 'Materiële vaste activa'. Met de onafhankelijk accountant is gesproken over de specifieke eisen die gesteld worden aan de Meerjarenonderhoudsplannen (MOP) in relatie tot het werken met een onderhoudsvoorziening. De belangrijkste eisen zijn:

- Elke voorziening dient gebaseerd te zijn op een actueel beheersplan van maximaal 5 jaar oud;
- Een tussentijdse bijstelling van het beheersplan is verplicht indien een belangrijke afwijking is opgetreden in de staat van het onderhoud;
- Per categorie aan kapitaalgoederen dient een aparte voorziening te worden gevormd;
- Bij de vaststelling van de begroting en de jaarstukken dient verklaard te worden of de voorzieningen van voldoende omvang zijn voor de bekostiging van het toekomstig groot onderhoud;
- Er dien gespaard te worden voor groot onderhoud, een eenmalige dotatie mag niet;
- Door risico gestuurd onderhoud is jaarlijkse herijking van het MOP nodig om inzicht te geven of de omvang van de onderhoudsvoorziening toereikend is;
- Bij de vorming van een onderhoudsvoorziening valt de huidige reserve vrij, deze mag niet als beginsaldo in de voorziening worden gestort.

Gesteld kan worden dat een MOP met een onderhoudsvoorziening "strenger" door de onafhankelijk accountant wordt beoordeeld dan een MOP in combinatie met een bestemmingsreserve. Met name het laatste punt weegt hierin zwaar: een actueel plan met een actuele onderbouwing van de voorziening.

Omdat de actualisatie van de MOP's nog onderhanden is, is de conclusie dat de omzetting van de onderhoudsreserves naar onderhoudsvoorzieningen op dit moment niet haalbaar en realistisch is, gelet op de eisen die gesteld worden aan de voorzieningen.

De onderhoudstrategie van risico gestuurd onderhoud wordt ook toegepast in andere provincies. Deze provincies hanteren voor het egaliseren van de variabele onderhoudslasten ook onderhoudsreserves en geen voorzieningen.

4.2 Vernieuwingen in begroting 2022

De afgelopen jaren zijn de verschillende planning- en control producten door digitalisering en de invoering van de doelenboom verbeterd en is de leesbaarheid vergroot. Deze ontwikkeling zetten wij voort. Onderstaande vernieuwingen nemen we op in de begroting 2022.

4.2.1 Paragraaf Arbeidscapaciteit

Wij vinden het van belang dat u als Staten integraal inzicht heeft in de totale omvang van de arbeidskosten. Arbeidskosten zijn een financiële vertaling van de inzet die wij leveren voor het realiseren van de wettelijke taken en beleidsdoelstellingen zoals opgenomen in de begroting. We hebben om die reden het voornemen om in de Begroting 2022 een niet-wettelijk verplichte Paragraaf Arbeidscapaciteit te introduceren. Dit geeft uw Staten meer inzicht in de ontwikkelingen van de arbeidskosten (inhuur en kosten bezetting). Daarnaast geven we hiermee ook invulling aan het voornemen dat in het coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Utrecht' is opgenomen: *“we willen beter sturen op de ontwikkelingen van de arbeidskosten (inhuur en kosten bezetting). Dit doen we door in de begroting de capaciteitsbehoefte in kaart te brengen.”* De opzet van deze nieuwe te introduceren paragraaf ontlede we aan de wijze waarop de Provincie Zuid-Holland hier invulling aan geeft in de begroting.

4.2.2 Stresstest

Bij de vaststelling van de Begroting 2020 op 30 oktober 2019, is de motie “Stresstest begroting” (motie 95) aangenomen. Daarmee heeft u ons college opgedragen om met ingang van de Begroting 2021 een stresstest uit te voeren op de begroting en deze test aan te bieden bij de begroting aan de Staten.

In het Statenvoorstel bij de Begroting 2021 is aangegeven dat deze motie in twee delen wordt uitgevoerd. Voor het *eerste deel* is opdracht gegeven aan Deloitte voor een beoordeling van de financiële positie van de provincie Utrecht. Dit is vormgegeven in een financiële diagnose (benchmark), vergelijkbaar met de stresstest die in 2012 is uitgevoerd. De diagnose is uitgevoerd over de programmabegroting en de resultaten zijn als separate bijlagen bij de begrotingsbehandeling aan de Staten gestuurd (zie PS2020BEM16-03).

Het *tweede deel* van de stresstest is aanvullend en gaat over de omgevingsfactoren, die effecten kunnen hebben op de doorkijk van de meerjarenbegroting van de provincie Utrecht. Deze stresstest is met een statenbrief (2021AC013) aangeboden aan uw Staten op 9 februari 2021.

Bij de behandeling in de Financiële Audit Commissie (FAC) op 24 maart 2021 is afgesproken om dit tweede deel van de stresstest jaarlijks bij de begroting uit te voeren. Bij de begroting 2023 wordt ook een benchmark met een vergelijking met andere provincies eraan toegevoegd.

4.2.3 Subsidies

Het voornemen is om vanaf 2022 uw Staten in de P&C cyclus periodiek te informeren omtrent de inzet van subsidies. Het gaat hierbij o.a. om het bedrag dat per jaar per programma en subsidieregeling of uitvoeringsverordening is verstrekt en ten laste van het subsidieplafond komt van het betreffende jaar. Op deze wijze maken we tevens de uitputting van de verschillende subsidieplafonds inzichtelijk. Deze informatie is momenteel beperkt beschikbaar en niet eenvoudig te herleiden uit de verschillende systemen binnen de provincie. Bij de selectie van een nieuw subsidie- en financieel pakket zal deze eis worden meegenomen. Overigens is het vanwege de omvang van het aantal verstrekte subsidies niet het doel om een overzicht te presenteren van alle partijen die subsidie ontvangen van de provincie.

4.2.4 Inzicht in de IPO en BIJ12 bijdrage

In de programmabegroting 2022 maken wij inzichtelijk welke bijdragen we als provincie Utrecht in de meerjarenbegroting hebben opgenomen voor het IPO en BIJ12. Deze bijdragen zijn, conform de verslaggevingsregels, namelijk opgenomen in de verschillende programma's en het Overzicht Overhead waar ze qua aard van de activiteiten ook thuishoren.

Dit overzicht nemen we op in het programma 9. Bestuur, onder beleidsdoel 9.4 'In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot'.

4.2.5 Nieuwe indicatoren

In de afgelopen maanden heeft u enkele statenvoorstellen aangenomen waarin wordt aangekondigd dat nieuwe indicatoren worden toegevoegd aan een beleidsdoel. Deze indicatoren zullen wij bij de begroting 2022 toevoegen.

4.3 Actualisatie van de kaders

4.3.1 Termijnkalender kaderstelling

In onderstaand overzicht wordt aangegeven in welk jaar de kaderstellende nota, vastgesteld door PS, herzien wordt. Iedere nota wordt vier jaar als kader gehanteerd. Voor het jaar 2022 staan de nota's Reserves en voorzieningen en Verbonden Partijen op de planning. Conform eerdere planning stond in 2022 een herijking van de financiële verordening op de planning. Aangezien de financiële verordening op 9 december 2020 door uw Staten herzien is vastgesteld lijkt herziening in 2023 logischer. Bij de bespreking van de financiële verordening werd in het debat ook gesteld dat het goed is dit in het eerste jaar van een nieuwe Statenperiode te doen.

Nr.	Nota	Laatste versie vastgesteld op:	2021	2022	2023	2024	2025
1	Treasurystatuut	12-12-2016				X	
2	Nota Investeren, waarderen en exploiteren	06-11-2017	X				
3	Nota reserves en voorzieningen	09-07-2018		X			
4	Nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing	09-12-2020				X	
5	Nota's kapitaalgoederen bedrijfsvoering en mobiliteit	09-07-2018	X				X
6	Nota verbonden partijen	05-02-2018		X			
7	Nota grondbeleid	30-09-2020				X	
8	Nota financieringsbeleid	04-03-2020				X	
9	Financiële verordening	09-12-2020			X		

4.3.2 Toe te passen indexatie cijfers

In de financiële verordening van de provincie is opgenomen dat in de kadernota wordt besloten over het wel of niet toepassen van indexeringen voor loon- en prijsontwikkelingen in de programmabegroting (artikel 5.2). In deze kadernota stellen we voor om in de begroting 2022 de budgetten en tarieven van de provincie Utrecht op onderstaande wijze te indexeren. Hiermee sluiten we aan op het "[Discussiestuk over indexatie van budgetten en tarieven](#)", welke op 25 maart 2020 in de Commissie FAC is behandeld en op het door [PS genomen besluit](#) in 2017 om subsidies aan partnerinstellingen te indexeren.

Het Centraal Planbureau (CPB) heeft in maart 2021 een tabel gepubliceerd waarin deze indexatiecijfers zijn benoemd, als onderdeel van het Centraal Economisch Plan voor 2021.

#	Onderwerp	Type index	2021	2022	2023	2024	2025
1.	Geprognoseerde loonstijging	Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers	2,00%	1,20%	2,00%	1,80%	2,10%
2.	Prijscompensatie structurele budgetten aan derden	Op basis van de gemaakte contractuele afspraken en de daarin genoemde percentages	pm	pm	pm	pm	pm
3.	Loon- en prijscompensatie van de voormalige decentralisatie-uitkering verkeer en vervoer	Prijs materiële overheidsconsumptie (imoc)	2,00%	1,40%	1,50%	1,50%	1,50%
4.	Looncompensatie van subsidies aan partnerinstellingen	Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers	2,00%	1,20%	2,00%	1,80%	2,10%
5.	Prijscompensatie van subsidies aan partnerinstellingen	Prijs materiële overheidsconsumptie (imoc)	2,00%	1,40%	1,50%	1,50%	1,50%
6.	Tarieven (van onder meer de Opcenten motorrijtuigenbelasting)	Nationale consumentenprijsindex (cpi)	1,90%	1,50%	1,70%	1,70%	1,70%

In deze kadernota zijn de bovengenoemde loon- en prijscompensaties berekend en als bedrag gepresenteerd bij de Algemene middelen onder de stelposten. De loon- en prijscompensaties zijn cumulatief berekend (jaar-op-jaar indexatie) tot en met 2025. Na vaststelling van de kadernota wordt in de begroting 2022 de betreffende stelpost

verdeeld naar de beleidsprogramma's waar de kosten ook gemaakt gaan worden. Het voor 2022 berekende bedrag wordt daarbij structureel toegekend aan de beleidsprogramma's.

De bovengenoemde toe te passen loon- en prijscompensatiecijfers voor subsidies hebben betrekking op partnerinstellingen. Voor eventuele overige instellingen die meerjarige exploitatiesubsidies ontvangen vanuit de provincie gelden de afspraken zoals die zijn vastgelegd in de aan hen toegekende subsidiebeschikking.